

Tarptautinė
migracijos
organizacija

Europos
migracijos
tinklas

Migracijos keliai startuoliams ir inovatyviems verslininkams į Lietuvą

2019/2

EMT STUDIJA

Šis tyrimas atliktas pagal Europos migracijos tinklo (EMT) 2019–2020 m. metinę programą.

EMT – tai ES valstybių narių, Norvegijos ir Europos Komisijos tinklas, skirtas rinkti, analizuoti ir dalintis naujausia, objektyvia ir palyginama informacija migracijos bei prieglobsčio srityje. Lietuvoje EMT veiklą LR Vyriausybės nutarimu vykdo Tarptautinės migracijos organizacijos (TMO) Vilniaus biuras.

Daugiau informacijos apie EMT: **www.emn.lt**.

Kontaktai:

Europos migracijos tinklas Lietuvoje

A. Jakšto g. 12, 4 aukštas

LT-01105, Vilnius

Tel.: +370 5 2624897

El. paštas: emnlithuania@iom.int

**Migracijos keliai
startuoliams ir
inovatyviems
verslininkams į Lietuvą**

2019/2

EMT STUDIJA

Turinys

SANTRAUKA	8
1. VERSLO APLINKA PRADEDANT VERSLĄ LIETUVOJE: KONTEKSTO APŽVALGA	12
2. NACIONALINĖ TEISINĖ IR POLITIKOS SISTEMA LIETUVOJE, SUSIJUSI SU STARTUOLIŲ IR INOVATYVIŲ VERSLININKŲ IŠ TREČIŲJŲ ŠALIŲ PRIĖMIMU	28
3. STARTUOLIŲ IR INOVATYVIŲ VERSLININKŲ IŠ TREČIŲJŲ ŠALIŲ PRIĖMIMO SĄLYGOS	34
3.1. Priėmimo sąlygos iš verslo (startuolio) perspektyvos – verslo plano ir sąlygų, kurias reikia atitikti norint būti laikomu startuoliu, vertinimas	35
3.2. Priėmimo sąlygos iš asmens (startuolio steigėjo ir darbuotojo) perspektyvos	42
3.3. Atvejų tyrimų scenarijai	48
4. STARTUOLIŲ IR INOVATYVIŲ VERSLININKŲ IŠ TREČIŲJŲ ŠALIŲ PRITRAUKIMAS	52
5. LEIDIMŲ GYVENTI / VIZŲ ATNAUJINIMAS IR STARTUOLIŲ BEI INOVATYVIŲ VERSLININKŲ IŠLAIKYMO PRIEMONĖS	68
IŠVADOS	76

Santrauka

Bendra informacija apie startuolių ekosistemą Lietuvoje

Pirmosios startuolių tipo verslo apraiškos Lietuvoje pradėjo kurtis prieš gerą dešimtmetį, tačiau aktyviau bendra ekosistema pradėjo vystytis tik nuo 2012 m. Galima teigti, kad šiuo metu Lietuvoje startuolių ekosistema jau yra pilnai suformuota, joje veikia visi sudėtiniai elementai: hakatonai, valstybės subsidijos, pora akceleratorių, verslo angelų tinklas, ankstyvosios ir vėlyvosios stadijos investicijų fondai. Lietuva yra viena iš pirmųjų valstybių ES, kuri įstatymiškai įteisino startuolio apibrėžimą.

Startuolių ekosistemos plėtra yra vienas iš LR Vyriausybės prioritetų. Dar 2017 m. LR Vyriausybės programos įgyvendinimo plane buvo numatyta sukurti „Startup Visa“ ir „Startup Employee Visa“ procedūras, startuolių akceleravimo priemones, įvesti mokestines lengvatas, remti startuolių mokymo programas bei didinti startuolių darbuotojų kvalifikaciją. Didžioji dalis priemonių šiuo metu yra įgyvendintos. Taip pat Lietuvos Respublikos Vyriausybė yra užsibrėžusi tikslą, kad 2020 m. Lietuvoje veiktų 1000 startuolių. Ekonomikos ir inovacijų ministerija finansinių technologijų ir gyvybės mokslų sritis įvardino kaip prioritetines sritis startuoliams steigti.

Lietuvos startuolių ekosistemos progresas akivaizdus: remiantis VŠĮ „Versli Lietuva“ padalinio „Startup Lithuania“ duomenimis, 2019 m. liepos mėn. Lietuvoje veikė virš 600 startuolių. 39 proc. startuolių veikia IT srityje, 14 proc. finansinių technologijų, 7 proc. sveikatos, 6 proc. kompiuterinių žaidimų srityse. Daugiausia startuolių įsikūrę Vilniuje (73 proc.) ir Kaune (21 proc). 2018 m. Lietuvos startuolių bendruomenė pasiekė rekordinius rezultatus – pritraukė 183 mln. eurų investicijų iš užsienio ir Lietuvos investicinių fondų.

Lietuvoje įsteigti verslą nėra sudėtinga. Remiantis Pasaulio banko sudaromu „Doing Business“ reitingu, 2019 m. Lietuva buvo 14 vietoje pasaulyje pagal verslo sąlygų palankumą. Turint elektroninį parašą ir tinkamai pateikus dokumentus, įmonę galima įregistruoti per vieną – dvi darbo dienas. Startuoliai dažniausiai renkasi steigti uždarają akcinę bendrovę. Pagrindinis reikalavimas steigiant šio tipo įmonę yra 2500 EUR kapitalas.

Startuoliai iš trečiųjų valstybių

Ekonomikos ir inovacijų ministerijos teigimu, Lietuva, norėdama tapti globaliu startuolių centru, turi kliautis ne tik vietos startuoliais, bet, kaip ir daugelis pasaulio valstybių, pritraukti kitose užsienio šalyse įsikūrusias inovatyvias, perspektyvias įmones. Siekiant šio tikslo yra įgyvendinamos priemonės, skirtos palengvinti užsieniečių startuolių steigimą Lietuvoje:

- Nuo 2017 metų Lietuvoje buvo įvesta startuolių atvykimo schema „Startup Visa“. Leidimas laikinai gyventi šiuo pagrindu gali būti išduotas trečiųjų šalių piliečiams, ketinantiems užsiimti naujų technologijų ar kitų Lietuvos ūkio ir socialinei plėtrai reikšmingų naujovių diegimu. Pagal „Startup Visa“ programą nuo 2017 m. Lietuva sulaukė daugiau nei 400 paraiškų, iš jų beveik 100 buvo atrinktos kaip atitinkančios keliamus reikalavimus, tačiau tik 30 startuolių yra perkėlę savo veiklą į Lietuvą. Daugiausia kokybiškų paraiškų sulaukiama iš Rusijos, Ukrainos, Turkijos, vis dėlto didžiausias skaičius paraiškų ateina iš Indijos, Irano, Pakistano, tačiau jų kokybė dažniausiai neatitinka programos keliamų reikalavimų.
- Nors Lietuva ir neturi specialių vizų/leidimų laikinai gyventi startuolių darbuotojams (iki šiol jie naudojami įprastine darbuotojams iš trečiųjų šalių atvykti skirta procedūra), tačiau 2019 m. balandžio mėn. buvo pasirašytas memorandumas, kurio pagrindu pradėjo veikti „Startup Employee Visa“ procedūra, leidžianti startuolių aukštos kvalifikacijos darbuotojų prašymus nagrinėti prioriteto tvarka ir, jei yra galimybių, per kuo trumpesnę terminą.
- Ekonomikos ir inovacijų ministerijos iniciatyva planuojama aktyviau teikti pagalbą ir konsultacijas potencialiems ir esamiems užsienio startuoliams bei padedant jiems persikelti į Lietuvą („Soft landing“ paketas).

Startuolius iš trečiųjų šalių Lietuvoje vertina dvi institucijos. Pirminį vertinimą atlieka VŠĮ „Verslios Lietuvos“ padalinys „Startup Lithuania“. Ši institucija, pasitelkdama ekspertus, vertina, ar startuolio verslas atitinka startuolio apibrėžimą: ar verslas inovatyvus, pagrįstas technologijomis ir turi didelį plėtros potencialą. Užsienietis taip pat turi pateikti informaciją apie verslo planą, reikiamą finansavimą, patirtį ir išsilavinimą verslui vystyti. Sprendimą „Startup Lithuania“ priima per 15 darbo dienų (jeigu startuolis yra gavęs kvietimą iš Lietuvos rizikos ir privataus kapitalo fondų –

tuomet per 5 darbo dienas). Priėmus teigiamą sprendimą, užsienietis turi kreiptis į Migracijos departamentą, kuris, remdamasis „Startup Lithuania“ išvada, priimą sprendimą dėl laikino leidimo gyventi išdavimo. Sprendimą Migracijos departamentas turi priimti per 2 mėn. (pagrečitinta tvarka – per 1 mėnesį). Leidimas laikinai gyventi būdavo išduodamas vieneriems metams su galimybe jį pratęsti dar vieneriems metams. Nuo 2019 m. liepos 26 d. leidimas laikinai gyventi yra išduodamas metams ir jį galima pratęsti vieneriems metams du kartus.

Startuolių atvykimo schema vertinama teigiamai. Ekspertai pažymi, kad įstatymų lygmeniu ši sistema veikia gerai, piktnaudžiavimo atvejų atvykstant šiuo pagrindu beveik neužfiksuota, tačiau kyla problemų įgyvendinant praktikoje. Taip pat reiktų daugiau skirti resursų viešinimui užsienio šalyse.

Startuolių skaičius Lietuvoje¹

Metai	Bendras startuolių skaičius Lietuvoje (metų pabaigoje)	Startuoliai iš trečiųjų šalių		
		Užsienio startuolių pateiktų paraiškų	Patvirtinta paraiškų	Įsisteigusių užsienio startuolių skaičius
2012	85	-	-	-
2013	123	-	-	-
2014	201	-	-	-
2015	273	-	-	-
2016	316	-	-	-
2017	380	126	24	8
2018	520	178	41	11
2019 (iki 06-30)	612	111	34	11

¹ „Startup Lithuania“ duomenys

1.

Verslo aplinka
pradedant verslą
Lietuvoje:
konteksto apžvalga

K1a. Ar yra **konkrety politika ar strategijos**, kuriomis siekiama skatinti steigti startuolius ir inovatyvų verslumą Lietuvoje?

☒ Taip

Palankios verslo aplinkos startuoliams kūrimas ir jų galimybių gauti finansavimą gerinimas siekiant startuolių ekosistemos plėtos yra vienas iš dabartinės Lietuvos Respublikos Vyriausybės veiklos prioritetų.

LR Vyriausybė 2017 m. kovo 13 d. nutarimu Nr. 167 patvirtino „Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo planą“, kurio viena iš priemonių, įgyvendinant prioritetą „Darbi ir konkurencinga ekonomikos plėtra“, yra „Startuolių ekosistemos plėtra: palankios verslo aplinkos startuoliams kūrimas ir jų priėjimo prie finansavimo šaltinių gerinimas“.

Siekiant įgyvendinti šią priemonę, buvo numatytos konkrečios užduotys ir rodikliai:

1. „Startup Visa“ procedūros įgyvendinimas
2. Startuolių akceleravimo priemonės, pagal kurią bus steigiamas rizikos kapitalo fondas, investuosiantis į naujų perspektyvių idėjų plėtrą, sukūrimas ir įgyvendinimas, kartu teikiant idėjų autoriams akceleravimo paslaugas (mentorystė, ekspertinės konsultacijos)
3. Startuolių verslo preakceleratorių ir verslo mokymo programų parengimas ir jų įgyvendinimas, siekiant parengti startuolius pritraukti rizikos kapitalo investicijas
4. Startuolių darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo įrankių kūrimas su lektorais iš sėkmingų užsienio startuolių ir verslų
5. Galimybės startuoliams leisti ir viešai platinti nuosavybės vertybinius popierius per sutelktinio finansavimo platformas sudarymas
6. Pradedančiosios įmonės (startuolio) sąvokos ir veiklos reglamentavimas teisės aktuose
7. „Startup Employee Visa“ procedūros, leisiančios Lietuvos startuoliams pritraukti aukštos kvalifikacijos darbuotojus iš užsienio, sukūrimas

Rodikliai	2016 m.	2020 m.
Startuolių skaičius	315	1000
Naujų startuolių skaičius	43	140
Startuolių pritrauktos investicijos, mln. Eur	16	36

☐ Ne

K1b. Ar startuolių ir inovatyvių verslininkų skatinimas apskritai yra **nacionalinės politikos prioritetas**?

☒ Taip

2019 m. birželio mėn. VšĮ „Versli Lietuva“ duomenų bazėje duomenimis Lietuvoje veikė 612 startuolių (30 iš jų atvyko pasinaudoję „Startup Visa“ atvykimo schema)². Pastaraisiais metais startuolių skaičiaus augimas siekė 58 proc. 2018-aisiais Lietuvos startuolių bendruomenė pasiekė rekordinius rezultatus – per 2018 metus buvo pritraukta 183 mln. eurų investicijų, daugiausia jų pritraukė startuoliai „Citybee“ (110 mln. eurų), „Vinted“ (50 mln. eurų), „TransferGo“ (15 mln. eurų).³ Ekonomikos ir inovacijų ministerija yra užsibrėžusi tikslą iki 2020 metų startuolių skaičių Lietuvoje išauginti iki 1000.⁴

Ekonomikos ir inovacijų ministerija vienu iš savo veiklos prioritetų yra nusimačiusi startuolių ekosistemos vystymą. Ekonomikos ir inovacijų ministro 2018 m. vasario 22 d. įsakymu Nr. 4-91 „Dėl darbo grupės pasiūlymams dėl startuolių, jų veiklos teisinio reguliavimo ir kitų su startuolių veikla susijusių klausimų teikti sudarymo“ sudaryta darbo grupė pateikė pasiūlymus startuoliams skatinti:

- finansavimo šaltinių gausinimas
- migracijos procedūrų supaprastinimas
- patrauklesnės teisinės aplinkos reguliavimo nustatymas:
 - pasirinkimo sandorių (opcionų) reguliavimo peržiūra
 - virtualios juridinio asmens buveinės įteisinimas⁵
- paketo „Soft landing“ sukūrimas.

Finansavimo šaltinių gausinimas

2018 metais Ekonomikos ir inovacijų ministerija paskirstė 11 mln. eurų Europos Sąjungos (toliau – ES) investicijų startuoliams, pradėjo veikti nauji lietuviški rizikos kapitalo fondai, buvo įkurtas Lietuvos verslo angelų tinklas „LitBan“. Visa tai prisidėjo prie startuolių skaičiaus didėjimo ir bendros startuolių ekosistemos gerinimo.

2 <http://invega.lt/lt/uzsienio-startuoliai-lietuvoje-gales-isikurti-greiciau/>

3 <https://www.lzinios.lt/Ekonomika/startuoliu-bumas-investiciju-rekordai/284978>

4 <http://eimin.lrv.lt/lt/naujienos/ekonomikos-ir-inovaciju-ministerija-startuolio-savoka-apibreze-istatymu>

5 Ekonomikos ir inovacijų ministerija pateikė siūlymą įteisinti virtualią buveinę, tai yra suteikti galimybę steigti įmones, kurios neturėtų fizinio patalpų adreso, o visą komunikaciją su valstybės institucijomis ir kitais asmenimis vykdytų tik virtualioje erdvėje. Priėmusi šį sprendimą, Lietuva taptų viena pirmųjų pasaulyje, įteisinusia virtualią buveinę. Pasiūlymas šiuo metu yra svarstomas Seime. Su projekto tekstu galima susipažinti čia: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/a69dd541b01a11e8aa33fe8f0fea665f?positionInSearchResults=0&searchModelUUID=7b-76bc06-3731-4a27-a903-c8c30e3dab04>

2018 m. buvo pradėta įgyvendinti nauja finansinė priemonė – „Akceleravimo fondas“, kuri apima akceleravimo veiklas (mentorystės, ekspertinių konsultacijų, teisinės pagalbos, rinkodaros strategijos parengimo ir kt.), suteikiant galimybę toliau investuoti į perspektyvių labai mažų ir mažų įmonių idėjų įgyvendinimą. Iš viso šiuo metu pagal priemonę „Akceleravimo fondas“ veikia 2 akceleravimo fondai ir 2 ankstyvosios stadijos rizikos kapitalo fondai.⁶ Šią priemonę nuo 2019 m. įgyvendina du valdytojai – UAB „70 Ventures“ ir Estijos jauno verslo akceleravimo bendrovė „Startup Wise Guys“. Bendra šių fondų vertė – daugiau kaip 15 mln. eurų, iš kurių 13,47 mln. eurų sudaro Europos regioninės plėtros fondo lėšos⁷.

2019–2021 m. bus įgyvendinta beveik 2 mln. eurų vertės ES investicijų priemonė „FinTech Lt“.⁸ Teikiant specializuotas inovacijų konsultacines ir paramos paslaugas, ši priemonė iki 2020 metų turėtų padėti įsisteigti 20 naujų finansinių technologijų srityje veikiančių startuolių.⁹

Lietuvos startuoliai taip pat galės pasinaudoti 5 mln. eurų finansine parama produktams kurti – atlikti mokslinius tyrimus ir eksperimentinės plėtros veiklas, tobulinti idėjas, įdarbinti tyrėjus ir mokslininkus. Tai leis padaryti nauja Ekonomikos ir inovacijų ministerijos kartu su Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūra (toliau – MITA) administruojama ES investicijų priemonė „Inostartas“. Pagal šią priemonę numatyti du kvietimai gauti 5 mln. eurų investicijas. 2 mln. eurų kvietimas skirtas jaunoms inovatyvioms įmonėms, kurios veiklą vykdo Vilniaus, Kauno, Klaipėdos miestuose ir rajonuose. Kitas – 3 mln. eurų kvietimas – skelbiamas visų kitų Lietuvos miestų ir rajonų jaunoms inovatyvioms įmonėms. Didžiausia vienam projektui skiriama suma – 23 616 eurų.¹⁰

Migracijos procedūrų supaprastinimas

Nuo 2017 m. sausio 1 d. veikia užsienio startuolių atvykimo schema „Startup Visa“, kurios pagrindu leidimai laikinai gyventi gali būti išduodami užsieniečiams, kurie Lietuvoje steigia startuolį. Nuo 2019 m. liepos 1 d. pradėjo veikti spartesnė leidimo laikinai gyventi startuolio pagrindu išdavimo procedūra: VŠĮ „Versli Lietuva“ padalinys „Startup Lithuania“ (toliau – „Startup Lithuania“)¹¹ sprendimus, ar užsieniečio planuojama veikla atitinka startuoliui keliamus reikalavimus, priims dvigubai greičiau – terminas sutrumpėja nuo 30 kalendorinių dienų iki 15 darbo dienų, o į rizikos ir privataus kapitalo fondus pakviestiems startuoliams – nuo 30 kalendorinių dienų iki 5 darbo dienų. Migracijos departamentas, įvertinęs užsieniečio pateiktus

6 <http://invega.lt/lt/imoniu-akceleravimas-dar-du-nauji-rizikos-kapitalo-fondai-investuos-jaunas-imones/>

7 <https://www.esinvesticijos.lt/lt/naujienuos-1/naujienuos/atrinkti-nauju-akceleravimo-fondu-valdytojais->

8 <https://mita.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/mita-vykdomi-projektai/fintech-lt>

9 http://pranesimai.elta.lt/news/public_view/187069

10 <https://sc.bns.lt/view/item/268013?q=startuoli%C5%B3>

11 VŠĮ „Versli Lietuva“ – Ekonomikos ir inovacijų ministerijos įsteigta agentūra, skatinanti verslumą, tvarią ir modernią verslo plėtrą, startuolių ekosistemą bei eksportą Lietuvoje, o jos padalinys „Startup Lithuania“ yra nacionalinis startuolių ekosistemos fasilitatorius, apjungiantis visą bendruomenę – nuo startuolių iki investuotojų bei politikų. Pagrindinė veikla: skatina naujų startuolių steigimąsi, talentų verslumą, formuoja teigiamą startuolių ekosistemos įvaizdį, stiprina jos viešąjį balsą; organizuoja renginius; organizuoja užsienio startuolių verslo planų vertinimą ir kt.

dokumentus, priims galutinį sprendimą dėl leidimo laikinai gyventi Lietuvoje išdavimo.¹²

2019 m. balandžio 29 d. Ekonomikos ir inovacijų ministerija, Vidaus reikalų ministerija bei Migracijos departamentas pasirašė memorandumą, kurio pagrindu pradėjo veikti užsienio talentų pritraukimo, išlaikymo ir integracijos „Startup Employee Visa“ procedūra. Tikimasi, kad ši procedūra padės sumažinti startuoliams reikalingų aukštos kvalifikacijos specialistų atvykimo į Lietuvą barjerus.¹³ Šiuo memorandumu Vidaus reikalų ministerija kartu su Migracijos departamentu įsipareigojo įgyvendinti „vieno langelio“ principą visoms paslaugoms, susijusioms su leidimų laikinai gyventi startuolių darbuotojams išdavimu, taip pat startuolių darbuotojų prašymus nagrinėti prioriteto tvarka ir, jei yra galimybių, per kuo trumpesnę terminą bei taikyti aukštesnius aptarnavimo kokybės standartus.

Būtina paminėti, kad „Startup Employee Visa“ nėra naujas/atskiras pagrindas užsieniečiui atvykti dirbti į Lietuvą, tačiau speciali procedūra, padedanti startuoliams (nepriklausomai, ar steigėjai yra lietuviai ar užsieniečiai) prisitraukti aukštos kvalifikacijos darbuotojų iš trečiųjų šalių. Startuolis turi atitikti startuolio apibrėžimą (žr. 2 klausimą), būti užsiregistravęs „Startup Lithuania“ startuolių duomenų bazėje ir kreiptis į „Startup Lithuania“ su prašymu išduoti patvirtinimą, jog startuolis atitinka reikalavimus ir gali atsivežti aukštos kvalifikacijos darbuotojų pagal „Startup Employee Visa“ procedūrą. Gavęs tokį patvirtinimą, startuolis gali kreiptis į Migracijos departamentą dėl palengvintos procedūros: turėtų būti aptarnaujama vieno langelio principu, prašymai nagrinėjami prioriteto tvarka ir, jei yra galimybių, per kuo trumpesnę terminą.¹⁴

Teisinės ir mokestinės aplinkos gerinimas

2019 m. birželio 20 d. įsigaliojo Smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatymo pataisos¹⁵, kuriomis Lietuvoje buvo įtvirtinta startuolio sąvoka. Pagal šį įstatymą startuolis yra apibrėžiamas kaip „didelį ir inovacijomis grindžiamą verslo plėtros potencialą turinti labai maža ar maža įmonė, Juridinių asmenų registre registruota ne ilgiau kaip 5 metus“. Didelis ir inovacijomis grindžiamas verslo plėtros potencialas yra apibrėžiamas kaip „inovacinę veiklą vykdančio smulkiojo ar vidutinio verslo subjekto pajėgumas prekes ir (ar) paslaugas pateikti ir (ar) paslaugas plėsti į tarptautines rinkas nenaudojant papildomų gamybos išteklių“. Pasak Ekonomikos ir inovacijų ministro, startuolio apibrėžimas įstatymu leis ir toliau stiprinti vieną iš prioritetinių šalies ekonomikos sričių – startuolių ekosistemą.¹⁶

2019 m. liepos 11 d. Seimas priėmė Ekonomikos ir inovacijų ministerijos parengtus Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo pakeitimus, nustatančius mokestinę lengvatą darbuotojams, kurie pasirinkimo sandorių (opcionų) būdu įgytas įmonės akcijas išlaikė ilgiau nei trejus metus.

12 <http://invega.lt/lt/uzsienio-startuoliai-lietuvoje-gales-isikurti-greiciau/>

13 <https://vrm.lrv.lt/lt/naujienos/geros-zinios-startuoliams-mazins-barjerus-prisitraukti-talentus-is-uzsienio>

14 <https://www.startuplithuania.com/startup-employee-visa/>

15 <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/fb4ad4408e9411e98a8298567570d639>

16 https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=119&p_k=1&p_t=266725

Tikimasi, kad pakeitimas prisidės kuriant bei gerinant verslo sąlygas startuoliams, kurie siekia išlaikyti ir motyvuoti darbuotojus dalį jiems tenkančio atlyginimo išmokėdami opcionais.¹⁷ Priimtu įstatymo pakeitimu numatoma, kad darbuotojo pagal pasirinkimo sandorius gauta nauda, įsigijus akcijų ne anksčiau kaip po 3 metų nuo teisės į pasirinkimo sandorį suteikimo, nėra apmokestinama nei gyventojų pajamų mokesčiu, nei socialinio draudimo įmoka. Šiuo metu darbuotojui, realizuojančiam pasirinkimo sandorį ir gaunančiam akcijų, reikia dar net negavus pajamų iš karto susimokėti mokesčius nuo skirtumo tarp akcijų įsigijimo kainos ir jų tikrosios rinkos vertės. Nepatraukli pasirinkimo sandorių apmokestinimo tvarka apsunkina sąlygas pritraukti startuolius ir išlaikyti darbuotojus, verčia įmonės rinktis kitas užsienio valstybes. Priimtose įstatymo nuostatos bus taikomos pajamoms pagal pasirinkimo sandorius, kurie bus sudaryti nuo 2020 m. vasario 1 d.

Kitos priemonės

Planuojamas programos „Soft landing“ paslaugų teikimas – pagalba ir konsultacijos potencialiems ir esamiems startuolių kūrėjams bei užsienio startuoliams, padedant persikelti į Lietuvą.¹⁸

„Startup Lithuania“ jau septynerius metus iš eilės kiekvienais metais Lietuvoje organizuoja tarptautinį startuolių skatinimo renginį „Startup Fair“, kurio tikslas yra skatinti naujų startuolių kūrimąsi Lietuvoje, pritraukti užsienio startuolių ir padėti esamiems startuoliams pritraukti užsienio investicijų. Šiame renginyje dalyvauti iš viso užsiregistravo apie 2,7 tūkst. žmonių, kelios dešimtys investuotojų bei akceleratorių atstovų¹⁹. Taip pat 2018 m. „Startup Lithuania“ organizavo 8 Lietuvos startuolių ekosistemos ir programos „Startup Visa“ pristatymus (Baltarusijoje ir Gruzijoje, po du Turkijoje, Ukrainoje, Rusijoje).

2019 m. numatomi ir kiti Lietuvos startuolių ekosistemos pristatymai svarbiausiose Europos ir pasaulio apžvalgose: „Startup Genome“²⁰ ir „Startup Heatmap“.

☐ Ne

K2. Ar Lietuvoje nustatyta „startuolio“ ir (arba) „inovatyvaus verslininko“ (a) teisinė apibrėžtis arba šių sąvokų (b) darbinis apibrėžimas?

☒ Taip, egzistuoja teisinė startuolio / inovatyvaus verslininko apibrėžtis

2019 m. birželio 20 d. įsigaliojo Smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatymo pataisos, kuriomis buvo įtvirtinta startuolio sąvoka. Pagal šį įstatymą startuolis yra apibrėžiamas taip:

17 <https://eimin.lrv.lt/lt/naujienos/ekonomikos-ir-inovaciju-ministerija-gerina-salygas-startuoliams-opcionu-apmokestinimas-taps-patrauklesnis>

18 https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2019-european-semester-national-reform-programme-lithuania_lt.pdf

19 <https://www.vz.lt/paslaugos/2019/05/30/startuoliu-konferencijos-startup-fair-akimirkos#ixzz5q3BOyUWi>

20 <https://startupgenome.com/ecosystems/lithuania>

- Startuolis – didelį ir inovacijomis grindžiamą verslo plėtros potencialą turinti labai maža ar maža įmonė, Juridinių asmenų registre registruota ne ilgiau kaip 5 metus.

Didelis ir inovacijomis grindžiamas verslo plėtros potencialas yra apibrėžiamas kaip „inovacinę veiklą vykdančio smulkiojo ar vidutinio verslo subjekto pajėgumas prekes ir (ar) paslaugas pateikti ir (ar) paslaugas plėsti į tarptautines rinkas nenaudojant papildomų gamybos išteklių“.

Pasak Ekonomikos ir inovacijų ministro, Lietuva tapo viena pirmųjų valstybių Europos Sąjungoje, kuri „startuolio“ apibrėžimą įtvirtino įstatymu. Nors šis verslo modelis aktyviai taikomas, Lietuvoje kuriasi vis daugiau startuolių, tačiau neturint apsibrėžus sąvokos sudėtinga kurti palankesnę verslo aplinką būtent tokioms įmonėms. Tad startuolio apibrėžimas įstatymu leis ir toliau stiprinti vieną prioritetinių šalies ekonomikos sričių – startuolių ekosistemą.²¹

Būtina paminėti, kad reikalavimai startuoliui, norinčiam savo verslą steigti Lietuvoje ir tuo pagrindu kreiptis dėl leidimo laikinai gyventi išdavimo, buvo įtvirtinti Ekonomikos ir inovacijų (tuomet Ūkio) ministrui 2017 m. sausio 26 d. patvirtinus „Vertinimo tvarkos, kuria nustatoma, ar numatomos steigti įmonės veikla susijusi su naujų technologijų ar kitų Lietuvos Respublikos ūkio ir socialinei plėtrai reikšmingų naujovių diegimu ir ar šiai veiklai vykdyti užsienietis turi reikiamą kvalifikaciją, finansavimą ir verslo planą, aprašą“.²² Šiame apraše startuolio veikla buvo apibrėžiama taip:

- Su naujomis technologijomis ar kitų Lietuvos Respublikos ūkio ir socialinei plėtrai reikšmingų naujovių diegimu susijusi veikla – naujų arba iš esmės patobulintų produktų (prekių ar paslaugų) arba procesų, naujų rinkodaros arba organizacinių metodų, kurie darys teigiamą poveikį Lietuvos Respublikos ūkio ir socialinei plėtrai biotechnologijų, nanotechnologijų, informacinių technologijų, mechatronikos, elektronikos ar lazerių technologijų srityse, diegimas privačių juridinių asmenų ar Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų praktikoje.

☐ Taip, egzistuoja darbinis startuolio / inovatyvaus verslininko apibrėžimas

☐ Ne

K3a. Kokie Lietuvoje nustatyti **reikalavimai startuoliams** siekiantiems pradėti verslą?

Lietuvoje startuoliai steigdami verslą dažniausiai pasirenka įkurti uždarąją akcinę bendrovę. Uždaroji akcinė bendrovė (toliau – UAB) yra ribotos atsakomybės privatusis juridinis asmuo. Tai reiškia, kad akcininkai savo turtu neatsako už UAB neįvykdytas prievolės. UAB įstatinis kapitalas turi būti ne mažesnis kaip 2 500 eurų. UAB gali steigti tiek vienas, tiek daugiau fizinių ir / ar juridinių asmenų, o akcininkų skaičius neribojamas. Akcininkas gali parduoti ar kitaip perleisti (pvz., dovanoti, mainyti ir pan.) savo turimas UAB akcijas. Svarbiausius spren-

21 <https://www.verslilietuva.lt/naujienuos/lietuva-viena-pirmuju-europoje-startuolio-savoka-apibreze-istatymu/>

22 <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/08bd84b0e40b11e6be918a531b2126ab?jfwid=wny8rk5s8>

dimus akcininkai priima balsavimu. Kiekviena akcija suteikia vieną balsą, todėl balsuojant visuotiniame akcininkų susirinkime didžiausią įtaką turi daugiausia akcijų įsigijęs asmuo. UAB turi būti vienasmenis valdymo organas – vadovas, gali būti sudaromas ir kolegialus valdymo organas – valdyba.²³

Startuoliai kartais pasirenka kurti mažąją bendriją²⁴. Mažoji bendrija yra ribotos atsakomybės privatusis juridinis asmuo. Tai reiškia, kad nariai savo turtu neatsako už neįvykdytas mažosios bendrijos prievolės. Mažąją bendriją gali steigti ne daugiau kaip 10 fizinių asmenų (gali būti ir vienas steigėjas). Mažoji bendrija gali vykdyti bet kokią įstatymu nedraudžiamą veiklą. Vienas iš privalumų stengiant mažąją bendriją yra minimalaus įstatinio kapitalo reikalavimo netaikymas, t.y. nebūtina turėti 2500 eurų kaip UAB atveju. Pagrindinis trūkumas yra tas, jog steigėju/nariu gali būti tik fiziniai asmenys. Tokiu būdu startuoliams yra užkertamas kelias prisitraukti investuotojų. Kadangi ši verslo forma yra mažiau palankesnė startuoliams, ji toliau studijoje nebus aprašoma.

Kaip teigė kalbinti ekspertai, dažniausiai startuoliai renkasi steigti UAB, kadangi pagrindinis privalumas, lyginant su MB, yra tas, jog investuotojais gali būti juridiniai asmenys (pvz., rizikos kapitalo fondai). Pagrindinės klaidos, kurias daro startuoliai verslo gyvavimo pradžioje yra steigėjų tarpusavio santykių nesuderinimas (t.y. akcijų išankstinis nepasidalijimas) ir intelektualinės nuosavybės nepakankamas apsaugojimas.

K3b. Kokia naujo verslo steigimo Lietuvoje procedūra nuo pirmojo prašymo pateikimo iki oficialaus įregistravimo?

Norint įsteigti Lietuvoje įmonę, reikia atlikti tokius veiksmus:

1. Įmonės pavadinimo parinkimas. Juridinių asmenų registre galima rezervuoti įmonės pavadinimą, kuriam bus suteikta šešis mėnesius galiojanti apsauga.
2. Steigimo dokumentų paruošimas. Privalomi įmonės steigimo dokumentai yra steigimo sutartis, kurioje numatomos įmonės steigimo sąlygos (jei steigia vienas asmuo – reikalingas steigimo aktas), būsimos įmonės įstatai, kuriuose apibrėžiami įmonės veiklos tikslai, valdymo organai, jų kompetencija ir kt., steigiamojo akcininkų susirinkimo protokolas, kuriuo patvirtinami įmonės valdymo organų nariai.
3. Registracijos adreso suteikimas. Patalpų, kuriose bus registruojama įmonės buveinė, savininkas turi duoti sutikimą registruoti įmonės buveinę. Jeigu patalpos yra įkeistos bankui, būtina gauti banko leidimą.
4. Įstatinio kapitalo formavimas. Jeigu yra steigama uždaroji akcinė bendrovė (UAB), būtina sudaryti minimalų įstatinį kapitalą, kuris šiuo metu yra 2500 eurų. Pateikus įmonės steigimo sutartį, banke reikia atidarykite kaupiamąją sąskaitą, į kurią įmokama aukščiau nu-

23 <https://www.verslilietuva.lt/verslauk/verslo-formos-ir-mokesciai/uzdaroji-akcine-bendrove/>

24 <https://www.verslilietuva.lt/verslauk/verslo-formos-ir-mokesciai/mazoji-bendrija/>

rodyta suma. Tuomet bankas išduoda pažymą, kad įstatinis kapitalas yra sudarytas. Tais atvejais, kai įstatinis kapitalas yra didesnis, dalis jo gali būti įmokama turtu, atlikus tokio turto vertinimą. Bet kuriuo atveju piniginis kapitalas turi sudaryti ne mažiau kaip ketvirtą dalį viso įstatinio kapitalo, ir tai turi būti ne mažiau kaip 2500 eurų.

5. Notaro patvirtinimas. Notaras turi patvirtinti, kad pateikti dokumentai – steigimo dokumentai, pažyma dėl pavadinimo rezervacijos, patalpų, kuriose registruojama įmonės buveinė, ir banko pažyma dėl įstatinio kapitalo sudarymo – atitinka įstatymų reikalavimus.
6. Įmonės registravimas. Notaro patvirtintus dokumentus reikia pateikti VĮ Registrų centrui, kuris užregistruoja įmonę.

Įmonę galima įsteigti elektroniniu būdu, t. y. visi dokumentai elektroniniu būdu gali būti pateikiami tiesiogiai VĮ Registrų centrui, jeigu:

- steigėjas turi kvalifikuotą elektroninį parašą²⁵;
- dokumentai rengiami vadovaujantis patvirtintomis pavyzdinėmis (nuostatų, įstatų, steigimo akto ar steigimo sutarties) formomis;
- juridinio asmens pavadinime neketinama vartoti trumpojo valstybės pavadinimo „Lietuva“;
- yra patalpų savininkų elektroniniu parašu pasirašytas sutikimas naudoti patalpas buveinei registruoti, jeigu patalpos nėra steigėjo asmeninė nuosavybė;
- uždarnosios akcinės bendrovės akcijos apmokamos piniginiu įnašu;
- pavadinimas yra laikinai įrašytas į Juridinių asmenų registrą.

Kaip teigė studiją rengiant kalbinti ekspertai ir patys užsienio startuoliai, lietuviams, kurie turi kvalifikuotą elektroninį parašą, įmonę įsteigti yra tikrai lengva. Tačiau užsieniečiai susiduria su problemomis. Vienas iš lengviausių būdų, užsieniečiui, norinčiam gauti kvalifikuotą elektroninį parašą, yra kreiptis į mobiliojo ryšio operatorių. Tačiau elektroninio parašo teisė nebus suteikta, jeigu užsienietis dar neturi leidimo laikinai gyventi Lietuvoje, o yra atvykęs su nacionaline arba Šengeno viza ir laukia, kol bus išduotas LLG.²⁶ Jeigu užsienietis jau turėtų LLG ir norėtų įsteigti įmonę internetu per VĮ Registrų centrą, tai irgi būtų sudėtinga, nes procedūra ir pagrindiniai dokumentai yra lietuvių kalba. Tad užsieniečiams, norintiems įsteigti įmonę Lietuvoje, dažniausiai reikalinga pagalba.

Kita problema, su kuria susiduria startuoliai, kurdami įmonę, yra banko sąskaitos atidarymas. Bankai dažniausiai neatidaro banko sąskaitos, jeigu užsienietis neturi leidimo laikinai ar nuolat gyventi Lietuvoje. Jeigu užsienietis neturi banko sąskaitos, tuomet negali įkurti įmonės.

25 Šiuo metu galima naudotis kvalifikuotu elektroniniu parašu, išduotu: valstybės įmonės Registrų centro Sertifikatų centru; mobiliojo ryšio operatorių – Bitė, Telia, Tele2 ir Teledema; Asmens dokumentų išrašymo centro prie VRM, t.y. naudotis tapatybės kortele, kurioje įrašyti asmens atpažinimo elektroninėje erdvėje ir kvalifikuoto parašo sertifikatai.

26 <https://www.telia.lt/m-parasas>

K3c. Kiek laiko užtrunka, norint pradėti verslą Lietuvoje? Nurodykite (a) ilgiausią verslo įregistravimo laikotarpį, kokį nurodo atitinkama institucija, ir (b) kiek iš tikrųjų trunka ši procedūra.

VĮ Registrų centras, gavęs prašymą laikinai įrašyti įmonės pavadinimą į Registrą, patikrina, ar pavadinimas nėra tapatus registruotų juridinių asmenų pavadinimams, laikinai įtrauktiems į Registrą pavadinimams, nacionaliniams, Bendrijos bei išplėstiems į Lietuvą tarptautiniams prekių ženklams. Neradus tapatumo ir suderinus su Valstybine lietuvių kalbos komisija, pavadinimas ne vėliau kaip per 1 darbo dieną yra laikinai įrašomas į Registrą.

Steigimo dokumentų paruošimas, įstatinio kapitalo įnešimas, pasirašymas pas notarą trunka individualiai.

VĮ Registrų centras, gavęs prašymą elektroniniu būdu bei patikrinęs, ar nėra kliūčių įregistruoti juridinį asmenį, jį įregistruoja ne vėliau kaip per 1 darbo dieną nuo prašymo pateikimo.

Jeigu įmonės steigėjas turi elektroninį parašą, procedūra trunka ne ilgiau kaip 1–2 darbo dienas. Steigiant per notarą, procedūra pailgėja mažiausiai keliomis dienomis.

K3d. Kiek kainuoja įregistruoti verslą?

Žemiau yra nurodytos kainos, kurias tenka mokėti steigiant uždaryją akcinę bendrovę:

- Laikino UAB pavadinimo rezervavimas Registrų centre. Pavadinimas gali būti rezervuotas 6 mėnesių laikotarpiui. Tokios paslaugos kaina yra 16,22 eurų.
- Notarų mokestis. Šiuo atveju vieningos kainos nėra. Kainos už notarinių veiksmų atlikimą tikrinant ir tvirtinant UAB dokumentus ir duomenis gali sudaryti vidutiniškai apie 200 eurų. Šis mokestis nėra taikomas, jeigu įmonė steigama elektroniniu būdu.
- Už juridinio asmens registravimą VĮ Registrų centre imamas 57,34 eurų mokestis.
- Minimalus UAB įstatinis kapitalas yra 2500 eurų.

K3e. Ar Lietuvoje verslo aplinka buvo **vertinama** ar **viešai aptariama**? Ar nustatytos administracinės kliūtys – lengva ar sunku Lietuvoje pradėti verslą? Kokios pagrindinės išvados?

Lietuvoje įsteigti verslą nėra sudėtinga. Remiantis Pasaulio banko sudaromu „Doing business“ reitingu²⁷, 2019 m. Lietuva buvo 14 vietoje pagal verslo sąlygų palankumą. Palyginimui, Estija užėmė 16 poziciją, Latvija – 19, Lenkija – 33.

Lietuvoje turint elektroninį parašą, įmonę galima įsteigti elektroniniu būdu. VĮ Registrų centras, gavęs visus dokumentus, įmonę įregistruoja per vieną darbo dieną.

27 <https://www.doingbusiness.org/en/rankings>

Verslo steigimo lengvinimas ir dar didesnis supaprastinimas taip pat yra numatytas LR Vyriausybės patvirtintame „Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plane“, kurio viena iš priemonių, įgyvendinant prioritetą „Darni ir konkurencinga ekonomikos plėtra, yra „Verslo sąlygų ir investicinės aplinkos gerinimas, vartotojų teisių apsaugos stiprinimas“. Vyriausybės numatytas tikslas yra „Doing Business“ reitinge pasiekti 10 vietą 2020 metais (2016 metais, kuomet buvo rengtas dokumentas, Lietuva buvo 21 pozicijoje).

K4a. Ar Lietuvoje egzistuoja verslumo **centrai** ir **ekosistemos**?

☒ Taip

Galima teigti, kad šiuo metu Lietuvoje yra susiformavusi pilna startuolių ekosistema, kurioje yra visos sudėtinės dalys: hakatonai, valstybės subsidijos, pora akceleratorių, verslo angelų tinklas, keli ankstyvosios ir keli vėlyvosios stadijos investicijų fondai.²⁸

„CEO World“ startuolių ekosistemos reitinge²⁹ Lietuva užima 24 vietą. Palyginimui, Lenkija užima 7 vietą, Estija – 16, o Latvija – 36.

„Startup Lithuania“ duomenimis, 2019 m. liepos mėn. Lietuvoje veikė daugiau nei 600 startuolių. Tiesa, startuolių rinka dar jauna – pusė Lietuvoje veikiančių startuolių yra pradinėje augimo stadijoje, t. y. jie tebėra idėjos plėtros stadijoje ir pajamų dar negeneruoja arba jos yra mažos. Dar apie 25 proc. startuolių yra produkto plėtros, aktyvios klientų paieškos ir įėjimo į rinką stadijoje.³⁰ Kaip teigė kalbinti ekspertai, šiuo metu startuoliai aktyviai steigiasi ir jų idėjos turi potencialą, tačiau vis dėlto nemaža dalis startuolių stokoja žinių/įgūdžių pardavimo, finansų bei teisės srityse.

„Startup Lithuania“ yra nacionalinis startuolių ekosistemos fasilitatorius, apjungiantis visą bendruomenę – nuo startuolių iki investuotojų bei politikų. „Startup Lithuania“ pagrindinė veikla yra skatinti naujų startuolių steigimąsi, talentų verslumą; skatinti esamų startuolių kompetencijų ugdymą ir verslo plėtrą; formuoti teigiamą startuolių ekosistemos įvaizdį; organizuoti renginius; viešinti Lietuvos startuolių ir ekosistemos sėkmės istorijas Lietuvoje ir užsienyje; formuoti Lietuvos kaip startuoliams palankios šalies įvaizdį užsienyje ir Lietuvoje; stiprinti vieningą startuolių ekosistemą, padėti jai siekti aiškių rezultatų.

2018 m. kovą buvo įsteigtas Lietuvos verslo angelų tinklas („LitBAN“). Per vienerius veiklos metus „LitBAN“ surengė 10 „Startup pitch“ renginių, kuriuose dalyvauti paraiškas užpildė 185 startuoliai, investuotojai susipažino su 48 startuoliais, iš jų 17 sulaukė investuotojų susidomėjimo. Šiuo metu tinklo veikloje dalyvauja 50 verslo angelų ir 10 korporatyvų, kurie reguliariai renkasi į edukacinius seminarus, skirtus skatinti investuotojų ir valstybinio sektoriaus bei verslo angelų tarpusavio bendradarbiavimą.³¹

28 <https://sc.bns.lt/view/item/301171?q=startuoli%C5%B3>

29 <https://ceoworld.biz/2019/01/02/most-startup-friendly-countries-in-the-world-2019/>

30 <https://www.lzinios.lt/Ekonomika/startuoliu-bumas-investiciju-rekordai/284978>

31 <https://www.esinvesticijos.lt/lt/naujienos-1/naujienos/lietuvos-verslo-angelu-tinklas-iesko-perspektyviausio-logistikos-startuolio-kviecia-prisistatyti-metineje-asamblejoje-ir-gauti-10-000-euru-investicija>

2018 m. buvo atrinkti du akceleravimo fondų valdytojai – Estijos jauno verslo akceleravimo bendrovė „Startup Wise Guys“ ir UAB „70 Ventures“, kurių kiekvienas 2019 m. įsteigė po du rizikos kapitalo fondus (akceleravimo ir ankstyvosios stadijos)³²:

- „Startup Wise Guys“ valdo priešankstyvosios stadijos rizikos kapitalo fondą „Wise Guys Pre-seed Fund I“, kuris apmokys, suteiks besikuriančioms įmonėms verslo plėtojimo žinių ir vėliau į jas investuos, ir ankstyvosios stadijos fondą „Wise Guys Seed Fund I“, kuris ko-investuos į jaunas įmones ankstyvojoje jų stadijoje. Abiejų fondų dydis sudaro apie 7,7 mln. EUR, iš kurių 6,82 mln. EUR sudaro viešojo sektoriaus lėšos.
- „70 Ventures“ valdo priešankstyvosios stadijos rizikos kapitalo fondą „70 Ventures Accel“, kuris apmokys, suteiks besikuriančioms įmonėms verslo plėtojimo žinių, vėliau į jas investuos ir ankstyvosios stadijos fondą „70 Ventures Seed“, kuris finansuos jaunas įmones vėlesniuose jų vystymosi etapuose. Abiejų fondų dydis sudaro apie 7,8 mln. EUR, iš kurių 6,82 mln. EUR sudaro viešojo sektoriaus lėšos.³³

Taip pat Lietuvoje aktyviai veikia ir kiti rizikos kapitalo fondai, tokie kaip Practica Venture Capital, Open Circle Capital, Iron Wolf Capital, Verslo angelų fondas II, LitCapital, Livonia Partners, BaltCap Private Equity Fund II, Contrarian Ventures ir kt.³⁴

Kaip teigė tiek viešojo, tiek privataus sektoriaus ekspertai, šiuo metu INVEGA įgyvendinant ir administruojant rizikos kapitalo priemones (tokias kaip Akceleravimo fondai, Ankstyvosios stadijos ir plėtros fondai, Koinvesticinis fondas ir t.t), rinkoje padaugėjo investicijų į startuolius ir tai sudarė jiems palankias sąlygas greičiau augti ir vystytis. INVEGA yra valstybės įsteigta finansų įstaiga, kurios pagrindiniai veiklos tikslai yra teikti finansines paslaugas, įgyvendinti ir administruoti finansines bei kitokio pobūdžio verslo finansavimo priemones.³⁵

Per pastaruosius metus itin sustiprėjo ir verslo įsitraukimas į startuolių ekosistemos augimą. Atidarytas „Blockchain“ centras ir SEB inovacijų centras – bendradarbystės ir inovacijų kūrimo erdvė finansinių ir kitų inovatyvių technologijų entuziastams, startuoliams bei mažų ir vidutinių įmonių atstovams. SEB inovacijų centre įrengtos vietos darbui, susitikimams ir renginiams. Per ateinančius metus SEB bankas ketina investuoti į startuolių, siekiančių tobulinti ir kurti naujos kartos finansines paslaugas klientams, verslus 2 mln. Eur.³⁶

„Startup Lithuania“ nuo 2013 m. kiekvienais metais organizuoja „Startup Fair“ renginį, kurio tikslas yra auginti ir vystyti Lietuvos startuolių ekosistemą, tarptautinius investuotojus supažindinti su potencialą turinčiais startuoliais, skleisti informaciją apie Lietuvą, kaip patrauklią ir

32 <http://invega.lt/lt/rizikos-kapitalo-investicijos/kvietimas/akceleravimo-fondas/>

33 <http://invega.lt/lt/imoniu-akceleravimas-dar-du-nauji-rizikos-kapitalo-fondai-investuos-jaunas-imonis/>

34 <https://www.verslilietuva.lt/verslauk/finansavimo-saltiniai/lietuvos-rizikos-ir-privataus-kapitalo-imonis/>

35 INVEGOS veikla yra orientuota į valstybės finansuojamų priemonių, skirtų skatinti smulkiojo ir vidutinio verslo ir ūkio subjektus veiklos pradžios, vykdymo ir plėtros etapuose bei skirtų darbo vietų kūrimui ir (ar) išlaikymui ar konkurencingumo didinimui, įgyvendinimą. Dalis INVEGOS įgyvendinamų priemonių ir veiklų buvo įgyvendinamos ir finansuojamos panaudojant valstybės biudžeto lėšas, į INVEGOS valdomus kontroliuojančiuosius fondus grįžusias lėšas ir 2014–2020 m. Europos struktūrinių ir investicinių fondų lėšas.

36 <https://www.vz.lt/technologijos-mokslas/2018/12/14/salies-startuoliai-siemet-pritrauke-70-mln-eur-investiciju#ixzz5nrtru9jY>

startuoliams draugišką šalį tarptautiniu mastu.³⁷

Kaip teigė Ekonomikos ir inovacijų ministerija bei kiti rizikos kapitalo fondų atstovai, Lietuva turi daug potencialo startuolių srityje, tačiau viena iš problemų yra Lietuvos švietimas – mokslo kokybė nėra labai aukšta, ypač technologinio raštingumo ar verslumo klausimais, todėl reiktų daugiau investuoti į švietimą, studijų programas bei technologinį progresą.

„Startup Lithuania“ atlikta analizės rodo, kad dalis ankstyvosios stadijos startuolių dėl žinių ar finansinių išteklių trūkumo neišvysto savo produkto. Dėl šių priežasčių, 2019 m. Lietuvoje pradėjo veikti du nauji akceleratorių fondai.

Rizikos kapitalų fondų atstovų teigimu, šiuo metu finansavimo galimybių Lietuvoje tikrai pakanka, tačiau dažnai startuolių steigėjai neturi pakankamai žinių finansų, teisės ar pardavimų srityse. Taip pat trūksta daugiau sėkmingų startuolių, sulaukusių tarptautinio pripažinimo ir investicijų, kurie paskatintų kitus startuolius steigtis, nebijoti rizikuoti ir plėstis į kitas rinkas. Lietuva, kaip rinka, gali būti tinkama testuoti, tačiau vis dėlto neturi aukšto plėtros potencialo.

☐ Ne, nėra didelių verslumo centrų ir ekosistemų

K4b. Koks miestų ar konkrečių regionų vaidmuo kuriant ir remiant verslumo ekosistemas ir startuolių centrus Lietuvoje?

„Startup Lithuania“ duomenų bazės duomenimis, 2019 m. liepos mėn. buvo registruoti virš 600 startuolių. Didžioji dalis (73 proc.) startuolių buvo įsikūrę Vilniaus mieste, Kaune apie 21 proc., o Klaipėdoje – tik 3 proc. Tiek Vilniaus, tiek Kauno, tiek ir kitų miestų savivaldybės buvo aktyvios įvairių kūrybinių dirbtuvių arba hakatonų rėmėjos. Vilnius atvėrė miestų duomenis visiems naujų sprendimų kūrimu besidomintiems miesto gyventojams.

Vilnius

Vilnius yra neabejotinai pagrindinis miestas, kuriame kuriasi startuoliai. Vilnius aktyviai reklamuoja save kaip atvirą ir palankų užsieniečiams miestą. Vilniaus miesto savivaldybės įmonė „Go Vilnius“ padeda užsienio talentams (įskaitant ir startuolius) įsikurti Vilniuje, pagal poreikį organizuoja susitikimus su kitomis valstybinėmis institucijomis.

Vilniuje veikia „Vilnius Tech Park“ – didžiausias IT startuolių centras Baltijos ir Šiaurės šalyse, vienijantis tarptautinius startuolius, technologijų įmones, rizikos kapitalo fondus, akceleratorius, inkubatorius ir kitus ekosistemos veikėjus, siekdamas daryti įtaką regiono startuolių ekosistemai ir augti tarptautiniu mastu.³⁸

37 <https://sc.bns.lt/view/item/262465?q=startuoli%C5%B3>

38 <https://vilniustechpark.com/>

2016 m. Vilniuje „Barclays“ bankas atidarė „Rise Vilnius“ ir tai buvo vienas iš kelių šio banko „FinTech“ centrų, įsikūrusių didžiuosiuose pasaulio miestuose, įskaitant Mumbajų, Tel Avivą, Londoną ir Niujorką. „Rise Vilnius“ bendradarbiavo su tokiais projektais, kaip „Women Go Tech“, „Future Entrepreneurs“, „Diversity Charter“, „Facebook Developer Circles“ ir „DEX Meetup“.³⁹ Ši erdvė yra ne vien fizinės darbo vietos, bet ir renginių bei mokymų vieta. 2019 m. „Rise Vilnius“ buvo nupirktas „Swedbank“ ir pervadintas į „Rocket“⁴⁰. Centras ir toliau burs „fintech“ bei kitų technologijų entuziastus, organizuos renginius ir skatins kurti inovacijas. „Swedbank“ į „Rocket“ atsiveda ir naują partnerį. Pasirašytas susitarimas su Europos rekonstrukcijos ir plėtros banku (EBRD), kuris numato, kad ši institucija teiks finansavimą perspektyviems ankstyvos stadijos startuoliams ir leis naudotis išskirtiniu patarėjų tinklu. „Swedbank“ ir „Rocket“ taip pat bendradarbiaus su vienu didžiausių ir aktyviausių akseleratorių regione „Startup Wise Guys“. Partneriai kartu plėtos finansinių technologijų akseleratoriaus programą „Wise Guys Fintech 3 Accelerator“, kuri skatina „fintech“ sprendimų plėtrą, o programos dalyviams suteikia pradinį kapitalą, darbo vietas ir teikia patarimus dėl veiklos plėtros.

Kaunas

2018 m. Kauno miestas pradėjo įgyvendinti programą „Kauno startuoliai“, kurios metu buvo vykdomos startuolių akceleravimo veiklos.⁴¹ 2018 m. akceleratoriaus metu per 40 ekspertų bei tarptautinio lygio mentorių intensyviai dirbo su startuoliais vystydami jų verslą. Programa siekiama padėti B2B (verslas verslui) techniniams startuoliams su potencialą turinčiomis idėjomis išgryninti produktą, patekti į rinką ir užmegzti naudingus ryšius su investuotojais ir kitais specialistais. Programa padėjo pradedantiesiems startuoliams pasirinkti varžytis rinkoje dėl investicijų, o jau pažengusiems – užtikrinti efektyvų vystymą.⁴² Akceleratorių įgyvendino verslo konsultacijų įmonė UAB „Civitta“, VŠĮ „Startup Division“ ir „Startup Wise Guys“.

Kaune taip pat veikia Kauno technologijos universiteto „Startup Space“ bendruomenė. Tai atvira Kauno startuolių bendruomenė, vienijanti kuriančias komandas nuo pačios ankstyviausios stadijos ir siūlanti startuoliams komandos koordinavimą, konsultavimą, mentorystę, ekspertinę paramą, mokymus, renginius, pagalbą ieškant partnerių.⁴³

Klaipėda

Klaipėdos miestas turi pasitvirtinęs strategiją „Klaipėda 2030: vizija, vystymosi scenarijus ir

39 <https://www.vz.lt/paslaugos/2019/05/16/barclays-parduoda-rise-vilnius-bankui-swedbank>

40 <https://www.vz.lt/paslaugos/2019/07/01/rise-vilnius-tapo-rockit#ixzz5smiu6Kkb>

41 <http://www.kaunas.lt/2018/09/naujienos/kaunas-kuria-pirma-salyje-startuoliu-akceleratoriu/>

42 <http://kaunas.lt/kauno-startuoliai/akceleratorius/?lang=lt>

43 <https://startupspace.ktu.edu/>

strateginės kryptys⁴⁴ bei šios strategijos įgyvendinimo planą⁴⁵, kuriame nurodoma, kad viena iš Klaipėdos silpnųjų yra startuolių skatinimo ekosistemos nebuvimas. Strategijoje yra numatyta gerinti verslo sąlygas tiksliniam smulkiąjam ir vidutiniam verslui bei skatinti startuolių ekosistemą; plėtoti esamų verslo inkubatorių galimybes padėti prioritetinių sričių startuoliams augti, sukuriant reikiamas erdves ir „minkštąją“ infrastruktūrą⁴⁶; įsteigti verslų vystymo akceleratorių; sukurti startuolių finansavimo mechanizmą. Kalbinti ekspertai iš „Klaipėda ID“⁴⁷ bei Klaipėdos mokslo ir technologijų parko (KMTP)⁴⁸ pritarė teiginiui, kad Klaipėdos startuolių ekosistema dar tik vystosi, todėl reikalingos papildomos paskatos, kad daugiau startuolių steigtųsi Klaipėdoje. Kaip teigė ekspertai, startuolių Klaipėdoje nėra daug, dažnai potencialūs startuolių kūrėjai įsidarbina didelėse įmonėse arba išvyksta į kitus miestus. KMTP nemokamai padeda jaunosms įmonėms formuoti verslo modelį, ieškoti partnerių ir investuotojų, teikia pagalbą kuriant produkto prototipą, teikia kitas reikalingas konsultacijas. KMTP atstovo teigimu, vienas iš pagrindinių sunkumų yra palyginti nedidelis studentų skaičius Klaipėdoje. Jeigu daugėtų studentų, įskaitant ir studentus iš užsienio, tuomet būtų galima aktyviau skatinti juos steigti startuolius Klaipėdoje.

Klaipėdoje 2019 m. buvo atidarytas Light House⁴⁹ – bendradarbiystės erdvė su integruota gyvenamąja vieta. Tai pirmoji Klaipėdoje bendradarbiystės erdvė, kurioje planuojama, kad įsikurs startuoliai, augantis ir pažengęs verslas, mokslo tyrimų centrai. Tikslas yra kurti aktyvią talentų bendruomenę ir inicijuoti verslo, mokslo, valstybės institucijų bendradarbiavimą vystant inovatyvius, tarpsritinius projektus.

K5. Kokie yra pagrindiniai **sektoriai** ir **pramonės šakos**, kuriose Lietuva siekia pritraukti / pritraukia startuolius ir inovatyvius verslininkus?

„Startup Lithuania“ duomenų bazės duomenimis, 2019 m. liepos mėn. buvo registruoti virš 600 startuolių. Populiariausia veikiančių startuolių veiklos forma – UAB. 39 proc. startuolių veikia IT srityje, 14 proc. finansinių technologijų, 7 proc. sveikatos, 6 proc. kompiuterinių žaidimų srityse.

44 https://www.klaipeda.lt/data/public/uploads/2018/03/keps_ii-etapo-rezultatas_vizija-vystymosi-scenarijus-ir-strategines-kryptis.pdf

45 https://www.klaipeda.lt/data/public/uploads/2018/04/klaipedos-miesto-ekonomines-pletros-strategija-ir-veiksmu-planas_lt_v1.01.pdf

46 „Minkštoji infrastruktūra“ apimtų rezidentams skirtų bendradarbiavimo veiklų organizavimą, tikslinės informacijos apie regioninius, tarptautinius renginius ir finansavimo galimybes teikimą.

47 „Klaipėda ID“ – tai daugiavfunkcinis paslaugų centras verslui, investuotojams ir talentams, kurį įsteigė Klaipėdos miesto savivaldybė. Dirbdama „vieno langelio“ principu, agentūra teikia informaciją apie investicinę aplinką bei prioritetinius sektorius ir subsektorius Klaipėdoje, žingsnius, kaip sukurti verslą, tuo pačiu atrasti karjeros galimybes mieste bei formuoti platformą, kurioje klaipėdiečiai galėtų siūlyti idėjas Klaipėdos miestui bei kurti miestui.

48 KMTP – tai Klaipėdos regiono inovacinės aplinkos skatinimo centras, siekiantis glaudaus ir kryptingo mokslo bei verslo bendradarbiavimo, didesnio ekonominio konkurencingumo, kuriantis palankias sąlygas startuolių ekosistemai. KMTP teikia specializuotas paslaugas „žaliųjų“ ir „mėlynųjų“ (jūrinių) technologijų srityse, kurias yra išskirtos kaip prioritetinės.

49 <https://lighthouse.lt/>

Ekonomikos ir inovacijų ministerija finansinių technologijų ir gyvybės mokslų sritis įvardino kaip prioritetines sritis startuoliams steigti.

Lietuva pasaulyje garsėja kaip patraukli vieta steigti finansinių technologijų verslą.⁵⁰ Pasak „Startup Lithuania“, finansinių technologijų sektoriaus plėtrai Lietuvoje yra sudarytas tinkamas ir labai tvirtas pagrindas. Lietuvos banko, valdžios palaikymas ir priimti sprendimai finansinių technologijų sektoriaus aplinkai gerinti neleidžia abejoti, kad Lietuva yra vienu iš finansinių technologijų centrų Europoje.⁵¹ Tarptautinio valiutos fondo atstovai teigiamai įvertino Lietuvos lyderystę finansinių inovacijų sektoriuje.⁵² Lietuvos banko teigimu, fintech rinka Lietuvoje sparčiai plečiasi – numatoma, kad šiemet į ją gali ateiti apie 100 naujų įmonių. Išduota jau beveik 120 licencijų (elektroninių pinigų ir mokėjimo įstaigų, sutelktinio finansavimo ir tarpusavio skolinimo platformų operatorių, specializuotų bankų).⁵³ Užsienio startuolius taip pat labai domina Lietuvoje sėkmingai vystoma finansinių technologijų sritis – būtent ši sritis tarp užsienio startuolių pateiktų paraiškų 2018 m. buvo viena populiariausių.

MITA pradėjo vystyti tokias iniciatyvas kaip „Fintech LT“ ir „Gyvybės mokslų technologijų populiarinimas“, kuriose numatytos palankios sąlygos startuoliams kurtis. 2019–2021 m. bus įgyvendinta beveik 2 mln. eurų vertės ES investicijų priemonė „FinTech LT“. Teikiant specializuotas inovacijų konsultacines ir paramos paslaugas, ši priemonė iki 2020 metų turėtų padėti įsisteigti 20 naujų finansinių technologijų srityje veikiančių startuolių.

MITA teigimu, taip pat svarbu skatinti naujo verslo kūrimąsi dirbtinio intelekto, robotikos ir kitų perspektyvių technologijų srityse.⁵⁴ Taip pat susisiekiama sektoriaus startuoliams įsteigtas naujas 5 mln. eurų fondas, kuriuo siekiama paskatinti įmones kurti mobilumo paslaugas ir produktus, intelektines transporto sistemas ir inovatyvias technologijas, mažinančias transporto sukuriamą CO2 emisiją.⁵⁵

Lietuvos startuoliams pastaruoju metu neabejotinai padarė įtaką ir finansinių technologijų, „blockchain“ bei kriptovaliutų (angl. initial coin offering, ICO) bumas.⁵⁶ Nemaža dalis į „Startup visa“ programą aplikuojančių startuolių savo verslus vysto naudodamiesi blokų grandinės (angl. blockchain) ir dirbtinio intelekto (angl. Artificial Intelligence) technologijomis. Pernai metais norą gauti startuolių vizą išreiškė ir keletas gyvybės mokslo startuolių.⁵⁷

50 <https://sc.bns.lt/view/item/266983?q=startuoli%C5%B3>

51 <https://sc.bns.lt/view/item/266983?q=startuoli%C5%B3>

52 <https://www.15min.lt/verslas/naujiena/finansai/tvf-pareigunas-lietuvai-svarbu-pasinaudoti-fintech-galimybemis-662-1157664>

53 <https://www.15min.lt/verslas/naujiena/finansai/tvf-pareigunas-lietuvai-svarbu-pasinaudoti-fintech-galimybemis-662-1157664>

54 <https://www.15min.lt/verslas/naujiena/pranesimai/startuoliu-valstybes-issukiai-laukiame-vienaragio-stipriname-ekosistema-semiames-tarptautiskumo-231-1136110>

55 <https://www.15min.lt/verslas/naujiena/bendroves/susisiekiama-startuoliams-5-mln-euru-fondas-663-1140988>

56 <https://sc.bns.lt/view/item/263039?q=startuoli%C5%B3>

57 <https://structum.lt/straipsnis/lietuva-tampa-startuoliu-inkubatoriumi/>

2.

Nacionalinė teisinė
ir politikos sistema
Lietuvoje, susijusi su
startuolių ir inovatyvių
verslininkų iš trečiųjų
šalių priėmimu

K6. Ar startuolių ir inovatyvių verslininkų iš trečiųjų šalių pritraukimas yra nacionalinės politikos prioritetas?

☒ Taip, tai nacionalinės politikos prioritetas

Ekonomikos ir inovacijų ministerijos teigimu, Lietuva, siekdama tapti vienu iš Europos startuolių centrų bei turėti tūkstančio startuolių bendruomenę, privalo ne tik auginti jaunas, inovatyvias lietuviškas įmones, bet ir prisitraukti perspektyvius užsienio startuolius.⁵⁸

Nuo 2017 m., įsigaliojus Įstatymo dėl Užsieniečių teisinės padėties įstatymo (toliau – UTPĮ) pataisoms, Lietuvoje buvo įvesta startuolių atvykimo schema. Leidimas laikinai gyventi šiuo pagrindu gali būti išduotas trečiųjų šalių piliečiams, ketinantiems užsiimti naujų technologijų ar kitų Lietuvos ūkio ir socialinei plėtrai reikšmingų naujovių diegimu.

Kaip teigė tuometinis Ekonomikos ir inovacijų ministras, patvirtinus taisyklės, realiai pradeda galioti lankstesnės migracijos taisyklės aukštą pridėtinę vertę kuriančioms įmonėms – nebereikalaujama nustatyto kapitalo dydžio ar privalomo įdarbintų darbuotojų skaičiaus. Iki tol galioję palyginti griežti reikalavimai neskatinavo užsienio talentų savo inovatyviam verslui rinktis Lietuvą. Situacija pasikeitė įvedus atvykimo schemą startuoliams – prie inovacijų kūrimo mūsų šalyje norintys prisidėti užsieniečiai savo veiklą gali pradėti kur kas lengviau.⁵⁹

☐ Ne, tai nėra svarbiausias nacionalinės politikos prioritetas

K7a. Ar jūsų nacionaliniuose teisės aktuose įtvirtintos specialios vizos ar leidimai gyventi, siekiant palengvinti startuolių steigėjų ir inovatyvių verslininkų iš trečiųjų šalių imigraciją?

☐ Taip, yra įtvirtintos specialios vizos, siekiant palengvinti trečiųjų šalių startuolių steigėjų imigraciją

☒ Taip, yra įtvirtinti specialūs leidimai gyventi, siekiant palengvinti trečiųjų šalių startuolių steigėjų imigraciją

UTPĮ numato, kad leidimas laikinai gyventi Lietuvoje startuoliams yra išduodamas 1 metams ir suteikiama galimybė jį pratęsti metams dar du kartus⁶⁰. Po trejų metų užsienietis gali kreiptis dėl leidimo laikinai gyventi Lietuvoje kaip įmonės vadovas ar akcininkas teisėtos veiklos pagrindu.

☐ Ne, paprastai naudojami kitos rūšies leidimai gyventi, siekiant palengvinti startuolių / inovatyvių verslininkų iš trečiųjų šalių imigraciją

58 <https://www.verslilietuva.lt/naujienos/vis-daugiau-uzsienio-startuoliu-renkasi-kurti-versla-lietuvoje/>

59 <https://www.verslilietuva.lt/naujienos/vis-daugiau-uzsienio-startuoliu-renkasi-kurti-versla-lietuvoje/>

60 Ši įstatymo nuostata įsigaliojo nuo 2019 m. liepos 26 d. Iki tol leidimas laikinai gyventi startuolio pagrindu būdavo išduodamas metams su galimybe pratęsti vieniems metams.

☐ Ne, nėra įtvirtintos vizos ar leidimai gyventi, tačiau yra speciali programa ar kitos iniciatyvos, kuriomis siekiama palengvinti startuolių ir inovatyvių verslininkų iš trečiųjų šalių imigraciją

K7b. Jeigu Lietuvoje yra įtvirtintos specialios vizos / leidimai gyventi startuolių steigėjams, paaiškinkite Lietuvos tokių schemų priėmimo loginį pagrindą.

Startuolių atvykimo schema buvo įvesta, siekiant nustatyti palankesnes sąlygas atvykti užsieniečiams, kurie prisidėtų prie socialinės ir ekonominės valstybės gerovės kūrimo, šalies konkurencingumo didinimo bei startuolių ekosistemos plėtimo.

K7c. Jei taip, kada įvesta startuolių atvykimo schema?

Startuolių atvykimo schema įsigaliojo 2017 m. sausio 1d., įsigaliojus UTPĮ pataisoms.

„Startup Lithuania“ teigimu, 2017 metais startavusi programa „Startup Visa“ sulaukia vis didesnio startuolių iš užsienio susidomėjimo. Lietuvos startuolių ekosistema labiausiai domisi verslininkai iš Baltarusijos, Ukrainos ir Rusijos, kurie palankiai vertina Lietuvoje esamą teisinę ir mokestinę sistemą inovatyviems verslams vystyti, taip pat paminėtini kultūriniai ir kalbiniai aspektai kaip privalumas. Tačiau paraiškų sulaukiama ir iš tokių šalių kaip Pietų Korėja, JAV, Kanada ar Australija.

2019 m. birželio mėn. „Startup Lithuania“ duomenų bazėje buvo virš 600 startuolių įmonių, 30 iš jų atvyko pasinaudoję „Startup visa“ programa. 2017 m. įsikūrė aštuoni verslai, 2018 m. – vienuolika, 2019 m. (iki birželio 30 d.) – vienuolika. Užsienio startuolių, įkūrusių įmones Lietuvoje, veiklos kryptys varijuoja nuo meno dirbinių vertinimo iki kibernetinio saugumo sprendimų ar papildytos realybės mokymų platformos kūrimo.

K7d. Jei taip, kokiais teisiniais keliais naudojosi startuolių steigėjai prieš įvedant specialią startuolių atvykimo schemą?

Iki 2017 m. sausio 1d., kuomet įsigaliojo UTPĮ pakeitimai, užsieniečiai, norintys įsteigti startuolį Lietuvoje, galėdavo tai padaryti tik kreipiantis dėl leidimo laikinai gyventi teisėtos veiklos pagrindu. Pagal tuo metu galiojusį įstatymą, reikėjo, kad bendrovėje dirbtų bent trys lietuviai arba šalyje nuolat gyvenantys užsieniečiai. Kaip teigė VŠĮ „Investuok Lietuvoje“, pradedantiems, perspektyviems startuoliams šią sąlygą išpildyti buvo sudėtinga, todėl sukūrus atskirą procedūrą startuoliams ir atskyrus juos nuo kitų užsieniečių, migracijos procedūros palengvėjo.⁶¹

61 <https://investlithuania.com/lt/naujienuos/uzsienio-startuoliai-ir-talentai-gelbejami-nuo-biurokratijos/>

K7e. Jei ne, ar vyko politinės diskusijos dėl specialios schemos neįvedimo priešasčių?

Netaikoma.

K8a. Ar jūsų nacionaliniuose teisės aktuose įtvirtintos specialios vizos ar leidimai gyventi, siekiant palengvinti startuolių **darbuotojų** iš trečiųjų šalių imigraciją?

☐ Taip, yra įtvirtintos specialios vizos, siekiant palengvinti trečiųjų šalių startuolių darbuotojų imigraciją

☐ Taip, yra įtvirtinti specialūs leidimai gyventi, siekiant palengvinti trečiųjų šalių startuolių darbuotojų imigraciją

☒ Ne

Startuolių darbuotojams nėra numatytų specialių vizų/leidimų laikinai gyventi, tačiau 2019 m. balandžio 29 d. Ekonomikos ir inovacijų ministerija, Vidaus reikalų ministerija bei Migracijos departamentas pasirašė memorandumą, kurio pagrindu pradėjo veikti užsienio talentų pritraukimo, išlaikymo ir integracijos „Startup Employee Visa“ procedūra. Tikimasi, kad ši procedūra padės sumažinti startuoliams reikalingų aukštos kvalifikacijos specialistų atvykimo į Lietuvą barjerus. Vidaus reikalų ministerija kartu su Migracijos departamentu įsipareigojo įgyvendinti „vieno langelio“ principą visoms paslaugoms, susijusioms su leidimu startuolių darbuotojams laikinai gyventi Lietuvoje išdavimo, taip pat startuolių darbuotojų prašymus nagrinėti prioriteto tvarka ir, jei yra galimybių, per kuo trumpesnę terminą.

K8b. Jeigu Lietuvoje yra įtvirtintos specialios vizos / leidimai gyventi startuolių darbuotojams, paaiškinkite tokių schemų priėmimo **loginį pagrindą**.

Vidaus reikalų ministro teigimu, Lietuva, siekdama pasitelkti aukštos kvalifikacijos darbuotojus iš užsienio ir skatinti jų išlaikymą bei sėkmingą integraciją Lietuvoje, turi sudaryti ir palankias tam sąlygas. Administraciniai barjerai neturi būti kliūtis įdarbinti reikalingus darbuotojus. Įvertinus saugumą kaip prioritetą migracijos politikos srityje, bus siekiama bendradarbiaujant įgyvendinti reikalingus pokyčius tiek procedūrose, tiek teisiniame reglamentavime, kad ši naujovė startuoliams sudarytų sąlygas lanksčiau ir greičiau prisitraukti talentus iš trečiųjų šalių.⁶²

62 <http://migracija.lrv.lt/lt/naujienos/geros-zinios-startuoliams-mazins-barjerus-prisitraukti-talentus-is-uzsienio>

K8c. Jei taip, kada įvesta startuolių darbuotojų atvykimo schema?

„Startup Employee Visa“ procedūra pradėta taikyti 2019 m. balandžio 29 d. Ekonomikos ir inovacijų ministerijai, Vidaus reikalų ministerijai bei Migracijos departamentui pasirašius memorandumą.

K9a. Ar **planuojama keisti** Lietuvos įstatymus / politiką / praktiką dėl startuolių ar kitų inovatyvių verslininkų iš trečiųjų šalių?

☒ Taip

„Startup Lithuania“ teigimu, atsiradęs partnerių tinklas leidžia optimizuoti procesus, pavyzdžiui, trumpinti „Startup Visa“ programos procedūras. Nuo 2019 m. liepos 1 d. pradėjo veikti spartesnė leidimo laikinai gyventi startuolio pagrindu išdavimo procedūra: „Startup Lithuania“ sprendimus, ar užsieniečio planuojama veikla atitinka startuoliui keliamus reikalavimus, priims dvigubai greičiau – terminas sutrumpėja nuo 30 kalendorinių dienų iki 15 darbo dienų, o į rizikos ir privataus kapitalo fondus pakviestiems startuoliams – nuo 30 kalendorinių dienų iki 5 darbo dienų. Migracijos departamentas, įvertinęs „Startup Lithuania“ pateiktus dokumentus, priima galutinius sprendimus dėl leidimų laikinai gyventi Lietuvoje išdavimo. Taip užsienio inovatoriai daug greičiau galės persikelti į Lietuvą ir plėtoti savo verslą mūsų šalyje.

Taip pat Lietuvoje nuo 2019 m. įvesta „Startup Employee Visa“ procedūra, kuri startuoliams sudarys sąlygas lanksčiau ir greičiau prisitraukti talentus iš trečiųjų šalių.

☐ Ne

K9b. Jeigu Lietuvoje nėra specialių schemų startuolių steigėjams / darbuotojams, ar Lietuva **planuoja jas įvesti** per ateinančius metus?

☐ Taip

☒ Ne

Naujų schemų startuolių steigėjams/darbuotojams šiuo metu nėra planuojama įvesti, kadangi laikomasi nuomonės, kad dabartinis reguliavimas yra pakankamas.

K9c. Ar neseniai vyko ar tebevyksta **nacionalinės viešosios / politinės diskusijos**, siekiant palengvinti startuolių ir inovatyvių verslininkų iš trečiųjų šalių imigraciją?

☒ Taip

2017 m. įvedus startuolių atvykimo schemą, ekspertai šį valstybės žingsnį vertino teigiamai:

- „Startup Visa“, advokatų kontoros „Cobalt“ teigimu, buvo reikšmingas ir teigiamas žingsnis, Lietuvoje startuoliams kuriant tinkamą įstatymų bazę veikti, taip pat siekiant į šalį pritraukti užsienio talentų bei investicijų.⁶³
- Teisininkų įmonės „Metida“ teigimu, „Startup Visa“ puikus šansas ne tik užsieniečiams, bet ir Lietuvai. Tai labai palanki galimybė užsienio startuoliams be ilgai trunkančių biurokratinių procedūrų pradėti veiklą ir ją vystyti Lietuvoje. Teisininkai teigė, kad pakeitimai atitinka šiuolaikinio verslo poreikius bei globalios ekonomikos sąlygas, o taip pat numato Lietuvai naujų galimybių pritraukti inovatyvių užsienio specialistų, naujų verslo idėjų, skatins užsieniečių ateities planus sieti su Lietuva ir tokiu būdu kompensuoti dėl emigracijos patiriamus nuostolius.⁶⁴

2019 m. buvo patvirtintas Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo pakeitimas dėl palankesnio pasirinkimo sandorių (opcionų) apmokestinimo⁶⁵ bei pasirašytas memorandumas, kurio pagrindu pradėjo veikti užsienio talentų pritraukimo, išlaikymo ir integracijos „Startup Employee Visa“ procedūra, įsigaliojo UTP į pakeitimai pailginę „Startup Visa“ programą nuo dviejų iki trijų metų. Taip pat numatoma didinti VŠĮ „Versli Lietuva“ pagalbą startuolių kūrėjams ir užsienio startuoliams persikeliant į Lietuvą.⁶⁶

☐ Ne

63 <https://www.lzinios.lt/ekonomika/startuoliu-vizomis-sauksis-versliu-uzsienieciu/236407>

64 <https://metida.lt/links/aktualijos/>

65 https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=35403&p_k=1&p_t=267319

66 <http://eimin.lrv.lt/lt/naujienos/ekonomikos-ir-inovaciju-ministerija-startuolio-savoka-apibreze-istatymu>

3.

Startuolių ir inovatyvių
verslininkų iš trečiųjų
šalių priėmimo
sąlygos

3.1. PRIĖMIMO SĄLYGOS IŠ VERSLO (STARTUOLIO) PERSPEKTYVOS – VERSLO PLANO IR SĄLYGŲ, KURIAS REIKIA ATITIKTI NORINT BŪTI LAIKOMU STARTUOLIU, VERTINIMAS

K10. Paaiškinkite, kokie taikomi **reikalavimai / kriterijai, kuriuos reikia atitikti norint būti startuoliu ar inovatyviu verslininku** (pvz., investicijos, inovatyvus didelio augimo potencialo verslo modelis⁶⁷, išankstinis registravimas valstybėje narėje ir t. t.)?

Remiantis UTPĮ 45¹ straipsniu, leidimas laikinai gyventi Lietuvoje gali būti išduodamas užsieniečiui, kuris ketina užsiimti teisėta veikla, susijusia su naujų technologijų ar kitų Lietuvos Respublikos ūkio ir socialinei plėtrai reikšmingų naujovių diegimu, jeigu ūkio ministro įgaliota institucija raštu patvirtina, kad teisėta veikla, kuria ketina užsiimti užsienietis, yra:

- susijusi su naujų technologijų ar kitų Lietuvos Respublikos ūkio ir socialinei plėtrai reikšmingų naujovių diegimu ir
- kad šiai veiklai vykdyti užsienietis turi reikiamą kvalifikaciją, finansavimą bei verslo planą ir
- kad šio užsieniečio, būsiančio numatomos įsteigti įmonės dalyviu, buvimas Lietuvos Respublikoje būtinas šios įmonės veiklai.

Remiantis 2019 m. birželio 12 d. ekonomikos ir inovacijų ministro įsakymu Nr. 4-362 „Dėl Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2017 m. sausio 26 d. įsakymo Nr. 4-56 „Dėl vertinimo tvarkos, kuria nustatoma, ar numatomos steigti įmonės veikla susijusi su naujų technologijų ar kitų Lietuvos Respublikos ūkio ir socialinei plėtrai reikšmingų naujovių diegimu ir ar šiai veiklai vykdyti užsienietis turi reikiamą kvalifikaciją, finansavimą ir verslo planą, aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“ (toliau – vertinimo tvarka), naujomis technologijomis ar kitų Lietuvos Respublikos ūkio ir socialinei plėtrai reikšmingų naujovių diegimu susijusi veikla – tai naujų arba iš esmės patobulintų produktų (prekių ar paslaugų) arba procesų, naujų rinkodaros arba organizacinių metodų, kurie darys teigiamą poveikį Lietuvos Respublikos ūkio ir socialinei plėtrai biotechnologijų, nanotechnologijų, informacinių technologijų, mechatronikos, elektronikos, finansinių technologijų, lazerių technologijų ar kt. srityse, diegimas privačių juridinių asmenų ar Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų praktikoje.

⁶⁷ „Didelio augimo potencialas – tai vienas iš svarbiausių veiksnių verslininkui svarstant pradėti naują verslą arba tikintis perkelti esamą verslą į kitą lygį. Sėkmingas verslo augimas priklauso nuo didelio augimo potencialo verslo modelio, pagal kurį pelnas laikui bėgant auga, pajamos kyla, tačiau išlaidos nedidėja.“ Šaltinis: www.entrepreneur.com

K11. Paaiškinkite startuolių / inovatyvių verslininkų vertinimo procedūrą.

Remiantis 2016 m. gruodžio 9 d. ūkio ministro įsakymu 4-770, VŠĮ „Versli Lietuva“ yra atsakinga už vertinimą, ar teisėta veikla, kuria ketina užsiimti užsienietis, yra susijusi su naujų technologijų ar kitų Lietuvos Respublikos ūkio ir socialinei plėtrai reikšmingų naujovių diegimu ir kad šiai veiklai vykdyti užsienietis turi reikiamą kvalifikaciją, finansavimą bei verslo planą ir kad šio užsieniečio, būsiančio numatomos įsteigti įmonės dalyviu, buvimas Lietuvos Respublikoje būtinas šios įmonės veiklai.

VŠĮ „Versli Lietuva“ padalinys „Startup Lithuania“ yra tiesioginiai atsakingas už startuolių paraiškų priėmimą ir vertinimo procedūros organizavimą.

Nuo 2017 m. sausio 1 d. iki 2019 m. birželio mėn. 30 d. galiojo LR ūkio ministro 2017 m. sausio 26 d. įsakymu Nr. 4-56 patvirtinta Vertinimo tvarka⁶⁸. Ši tvarka buvo supaprastinta nuo 2019 m. liepos 1 d., ekonomikos ir inovacijų ministrui patvirtinus naują tvarką⁶⁹. Taigi dabartinė startuolių vertinimo procedūra yra tokia:

1. Leidimą laikinai gyventi siekiantis gauti užsienietis internetinėje paraiškų administravimo platformoje www.startupvisalithuania.com (toliau – platforma) pateikia užpildytą paraišką (toliau – paraiška).
2. Pirminį paraiškos vertinimą ne vėliau nei per 2 darbo dienas nuo paraiškos pateikimo dienos atlieka „Startup Lithuania“. Tikrinama, ar pateikta paraiška visiškai ir tinkamai užpildyta, ar pateikti visi paraiškoje nurodyti dokumentai. „Startup Lithuania“ bet kuriame etape turi teisę paprašyti ištaisyti paraiškos trūkumus ir (arba) pateikti papildomus dokumentus.
3. Pateikus visiškai ir tinkamai užpildytą paraišką ir naudojantis informacinėmis ir elektroninių ryšių technologijomis (per vaizdo konferencijas, telekonferencijas ir kitaip), vyksta pokalbis su užsieniečiu. Pokalbio metu užfiksuojamas užsieniečio veido atvaizdas. Pokalbyje gali dalyvauti (institucijos reikalavimu – privalo dalyvauti) ir kiti kartu su pareiškėju steigti įmonę ketinantys asmenys. Pokalbio metu daromas vaizdo ir garso įrašas, kuris turi būti saugomas kartu su pateikta paraiška, dokumentais ir informacija.
4. Pokalbio metu paaiškėjus, kad ne visa reikšminga informacija buvo nurodyta paraiškoje, „Startup Lithuania“ tą pačią darbo dieną platformoje suteikia galimybę ir nurodo konkretų terminą užsieniečiui paraišką papildyti.
5. Tinkamai užpildžius paraišką, „Startup Lithuania“ ne vėliau kaip kitą darbo dieną perduoda paraiškos vertinimą paraiškų vertinimo komisijai. Komisiją sudaro 7 nariai. Komisijos nariais skiriami darbo su inovacijomis, aukštosiomis technologijomis, aukštą pridėtinę vertę kuriančiais verslais ir investicijų pritraukimu patirties turintys asmenys. Komisija per 10 darbo dienų nuo informacijos gavimo teikia „Startup Lithuania“ rekomendacinio pobūdžio išvadą dėl paraiškos patvirtinimo arba atmetimo.

68 <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/08bd84b0e40b11e6be918a531b2126ab?jfwid=wny8rk5s8>

69 <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/2f4c01308d4911e98a8298567570d639>

6. Remiantis komisijos rekomendacinio pobūdžio išvada, „Startup Lithuania“ priima sprendimą, ar pateikta paraiška atitinka startuoliui keliamus kriterijus. Ne vėliau kaip kitą darbo dieną užsienietis informuojamas apie priimtą sprendimą. Užsieniečiui tinkamai užpildžius paraišką, visa procedūra neturėtų užtrukti ilgiau kaip 15 darbo dienų.
7. Jeigu paraišką pateikia užsienietis, gavęs kvietimą iš rizikos ir privataus kapitalo fondų, trumpinamas sprendimo priėmimo laikas. Užsieniečiui tinkamai užpildžius paraišką, visa procedūra neturėtų užtrukti ilgiau kaip 5 darbo dienas.
8. Sprendimas galioja 3 mėnesius nuo jo priėmimo. Šiame sprendime nurodoma data, iki kurios jis galioja. Per šį laikotarpį užsienietis privalo pateikti dokumentus dėl leidimo laikinai gyventi Migracijos departamentui arba Lietuvos ambasadai užsienyje. Gavęs leidimą laikinai gyventi, užsienietis ne vėliau kaip per 30 dienų nuo leidimo laikinai gyventi jam išdavimo dienos privalo raštu pranešti „Startup Lithuania“ apie įmonės įsteigimą ir pradėtą vykdyti veiklą. Kitu atveju „Startup Lithuania“ informuoja Migracijos departamentą dėl programos sąlygų nesilaikymo ir Migracijos departamentas priima sprendimą dėl leidimo laikinai gyventi panaikinimo.

Startuolių verslo vertinimo procedūra nuo 2017 m. sausio 1d. iki 2019 m. birželio 30 d. buvo labai panaši, tačiau skyrėsi keliais aspektais:

- Pagal senąją tvarką paraiškos vertinimo procedūra galėjo trukti apie 30 kalendorinių dienų, o dabar – ilgiausiai apie 15 darbo dienų, jeigu paraiška buvo tinkamai užpildyta.
- Nebuvo galiojančios pagreitinotos procedūros užsieniečiams, gavusiems kvietimą iš rizikos ir privataus kapitalo fondų.

„Startup Lithuania“ duomenimis, 2018 m. buvo gautos 178 „Startup Visa“ paraiškos, iš kurių komisija patvirtino 41-ą. 2017 m. paraiškų buvo gauta 126, iš kurių 24 buvo tinkamos gauti startuolio vizą ir pradėti verslą Lietuvoje.⁷⁰

K11a. Kas vertina startuolio tinkamumą?

Remiantis 2016 m. gruodžio 9 d. ūkio ministro įsakymu 4-770, VŠĮ „Versli Lietuva“ yra atsakinga už vertinimą, ar teisėta veikla, kuria ketina užsiimti užsienietis, yra susijusi su naujų technologijų ar kitų Lietuvos Respublikos ūkio ir socialinei plėtrai reikšmingų naujovių diegimu ir kad šiai veiklai vykdyti užsienietis turi reikiamą kvalifikaciją, finansavimą bei verslo planą ir kad šio užsieniečio, būsiančio numatomos įsteigti įmonės dalyviu, buvimas Lietuvos Respublikoje būtinas šios įmonės veiklai.

VŠĮ „Versli Lietuva“ padalinys „Startup Lithuania“ yra tiesiogiai atsakingas už startuolių paraiškų priėmimą ir vertinimo procedūros organizavimą.

70 <https://www.verslilietuva.lt/naujienos/vis-daugiau-uzsienio-startuoliu-renkasi-kurti-versla-lietuvoje/>

Pirminį paraiškos vertinimą atlieka „Startup Lithuania“ darbuotojai. Pirmiausia yra tikrinama, ar buvo pateikti visi dokumentai. Taip pat vykdomas pokalbis su pareiškėju. Toliau „Startup Lithuania“ perduoda visą informaciją paraiškų vertinimo komisijai, kuri teikia rekomendacinio pobūdžio išvadas „Startup Lithuania“ dėl užsieniečio ir jo veiklos atitikties startuolio apibrėžimui. Komisija sudaroma iš šių institucijų ir įstaigų atstovų:

- VšĮ „Versli Lietuva“ (du nariai, iš kurių vienas yra skiriamas Komisijos pirmininku, kitas – Komisijos pirmininko pavaduotoju);
- Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūros (vienas narys);
- Rizikos kapitalo fondų ir verslo akceleratorių (keturi nariai).

Komisijos personalinę sudėtį ir Komisijos darbo reglamentą tvirtina VšĮ „Versli Lietuva“ vadovas. Komisijos nariais skiriami darbo su inovacijomis, aukštosiomis technologijomis, aukštą pridėtinę vertę kuriančiais verslais ir investicijų pritraukimu patirties turintys asmenys.

K11b. Kokius dokumentus reikia pateikti atliekant vertinimo procedūrą? Paaiškinkite ir nurodykite, jeigu skiriasi dokumentai, kuriuos turi pateikti trečiųjų šalių piliečiai (toliau – TŠP), kurie jau yra įsteigę startuolius užsienyje, ir tie, kurie tik pradės verslą.

Remiantis Vertinimo tvarkos aprašu, užsienietis turi užpildytą paraišką platformoje (www.startupvisalithuania.com).

☒ Verslo planas

Užsienietis, ketinantis steigti įmonę (startuolį), turi užpildyti paraišką platformoje (www.startupvisalithuania.com). Paraiškoje turi būti nurodoma tokia informacija:

- Informacija apie užsienietį, ketinantį steigti įmonę:
 - bendroji informacija (vardas, pavardė, pilietybė, socialiniai tinklai ir t.t.);
 - išsilavinimas (institucija ir įgytas išsilavinimas);
 - kalbų įgūdžiai (užsienio kalbos ir jų mokėjimo lygis);
 - darbo patirtis (darbdaviai; veiklos srities apibūdinimas; pareigos ir atsakomybių aprašymas; darbo patirties, tiesiogiai susijusios su Lietuvos Respublikoje numatoma vykdyti veikla, aprašymas; bendras įsteigtų įmonių skaičius ir kiekvienos jų veiklos trumpas aprašymas; kita papildoma informacija).
- Užsieniečių, ketinančių steigti įmonę, funkcijų aprašymas:
 - įmonės steigėjų sąrašas;

- kiekvieno steigėjo veiklos (funkcijų) aprašymas;
- trumpas steigėjų komandos susiformavimo istorijos aprašymas;
- Veiklos, kuria ketinama užsiimti Lietuvoje, pristatymas:
 - įmonės pristatymas (trumpas veiklos aprašymas; veiklos laikotarpis; produkto/paslaugos aprašymas; produkto vystymo stadija; finansavimo stadija; paskutinių 12 mėnesių apyvarta; ar įmonė turi pramoninės nuosavybės objektų, apsaugotų Lietuvoje; jei ne, ar įmonė yra pateikusi paraišką dėl pramoninės nuosavybės objektų teisių apsaugos, kuri galiotų ir Lietuvoje);
 - rinkos apibūdinimas (klientų ir pagrindinių konkurentų aprašymas; potencialios rinkos dydis);
 - verslo idėjos aprašymas;
 - verslo idėjos inovatyvumo ir reikšmingumo Lietuvos ūkio ir socialinei plėtrai pagrindimas;
 - ryšiai su Lietuvos ekosistema.
- Veiklos strategija:
 - įmonės vienerių metų veiklos planas ir prognozuojami veiklos rodikliai;
 - įmonės dviejų metų strateginis planas;
 - įmonės vienerių metų tikslams įgyvendinti reikalingas finansavimas;
 - trumpas pagrindimas, kodėl pasirinkta Lietuva.

☒ Finansavimo būdai (pvz., banko sąskaitų išrašai)

Ši informacija turi būti nurodoma pildant paraišką. Paraiškoje yra prašoma nurodyti pirmųjų metų tikslams įgyvendinti reikalingą finansavimą. Nėra nurodyta, kokią konkrečią sumą turi turėti užsienietis, tai priklauso nuo verslo plano bei išsikeltų tikslų vieneriems metams.

☒ Patentai, prekių ženklai, intelektinė nuosavybė

Ši informacija yra nurodoma pildant paraišką. Paraiškoje yra klausiama, ar pareiškėjas turi pramoninės nuosavybės objektų, apsaugotų Lietuvoje; jeigu ne, ar pareiškėjas turi pateikęs paraišką dėl pramoninės nuosavybės objektų teisių apsaugos, kuri galiotų ir Lietuvoje.

☒ Startuolio steigėjo kvalifikacija ir diplomai

Ši informacija turi būti nurodoma pildant paraišką. Paraiškoje prašoma nurodyti steigėjo išsilavinimą (institucija ir įgytas išsilavinimas), kalbų įgūdžius (užsienio kalbos ir jų mokėjimo lygis) bei darbo patirtį. Kaip teigė „Startup Lithuania“, vertinant paraiškas atsižvelgiama tiek į išsilavinimą, tiek į turimą patirtį – pavyzdžiui, jeigu pareiškėjas neturi tinkamo išsilavinimo, tačiau

yra akivaizdi asmens patirtis, tuomet paraiška gali būti nagrinėjama toliau; arba jeigu vienas iš steigėjų neturi tinkamo išsilavinimo, tačiau kiti steigėjai turi tinkamą išsilavinimą/patirtį ir verslo planas yra parengtas tinkamai, tuomet paraiškos vertinimas gali būti tęsiamas.

☐ Įregistravimo nacionaliniame prekybos registre įrodymai

Ne. Kuomet priimamas sprendimas, kad paraiška atitinka startuolio apibrėžimą, užsienietis turi 90 kalendorinių dienų, per kurias turi pateikti dokumentus dėl leidimo laikinai gyventi išdavimo Migracijos departamentui arba Lietuvos ambasadai užsienyje. Gavęs leidimą laikinai gyventi, užsienietis ne vėliau kaip per 30 dienų nuo leidimo laikinai gyventi jam išdavimo dienos privalo raštu pranešti „Startup Lithuania“ apie įmonės įsteigimą ir pradėtą vykdyti veiklą.

☐ Kita

Netaikoma.

K11c. Kiek vidutiniškai užtrunka priimti sprendimą, ar startuolis atitinka schemos kriterijus? Paaiškinkite, ar skiriasi (i) ilgiausias teisės aktuose nustatytas sprendimo priėmimo laikas ir (ii) vidutinis praktikoje taikomas sprendimo priėmimo laikas.

Užsieniečiui tinkamai užpildžius paraišką, paraiškos vertinimo procedūra neturėtų užtrukti ilgiau kaip 15 darbo dienų⁷¹. Jeigu paraišką pateikia užsienietis, gavęs kvietimą iš rizikos ir privataus kapitalo fondų, trumpinamas sprendimo priėmimo laikas – tuomet užsieniečiui, tinkamai užpildžius paraišką, paraiškos vertinimo procedūra neturėtų užtrukti ilgiau kaip 5 darbo dienas.

Būtina paminėti, kad „Startup Lithuania“ bet kuriame paraiškos vertinimo etape turi teisę pareiškėjo prašyti per jos nustatytą terminą ištaisyti paraiškos trūkumus ir (arba) pateikti trūkstamus dokumentus ir (arba) kitą papildomą informaciją lietuvių arba anglų kalbomis. Terminas trūkumams pašalinti neįskaitomas į nurodytą terminą aukščiau.

Jeigu Komisija negali įvertinti veiklos dėl jos ir (arba) joje naudojamos technologijos specifikos, „Startup Lithuania“ turi teisę kreiptis į atitinkamos srities ekspertus. Ekspertai, atlikę technologijos, kuri bus naudojama veikloje, ir (arba) idėjos potencialo vertinimą, pateikia išvadą „Startup Lithuania“. Atsižvelgdama į ekspertų išvadą, komisija dar kartą atlieka veiklos, kuria ketina užsiimti užsienietis, vertinimą. Laikotarpis, per kurį atliekamas ekspertinis veiklos vertinimas, neįskaitomas į nurodytą terminą aukščiau.

⁷¹ Iki 2019 m. liepos 1 d. vertinimo procedūros trukmė buvo iki 30 kalendorinių dienų. Nuo 2019 m. liepos 1 d. terminas buvo sutrumpintas iki 15 darbo dienų, taip pat įsigaliojo pagreitinata procedūra užsieniečiams, gavusiems kvietimą iš rizikos ir privataus kapitalo fondų.

K11d. Per kiek laiko, pranešus pareiškėjui apie priimtą sprendimą, pareiškėjas gali įregistruoti savo įmonę / pateikti prašymą gauti leidimą gyventi?

Sprendimas galioja 3 mėnesius nuo jo pasirašymo. Sprendime nurodoma data, iki kurios šis sprendimas galioja. Per šį laikotarpį steigėjas turi pateikti dokumentus ambasadaai arba Migracijos departamentui dėl leidimo laikinai gyventi išdavimo. Gavęs leidimą laikinai gyventi, užsienietis ne vėliau kaip per 30 dienų nuo leidimo laikinai gyventi jam išdavimo dienos privalo raštu pranešti „Startup Lithuania“ apie įmonės įsteigimą ir pradėtą vykdyti veiklą. Kitu atveju – leidimas laikinai gyventi panaikinamas.

K11e. Kaip valdomas prašymo teikimo procesas?

☒ Internetu

Užsienietis paraišką pildo internetinėje platformoje www.startupvisalithuania.com. Pokalbis bei kita komunikacija su pareiškėju taip pat vykdoma internetu.

☐ Asmeniškai

☐ Kita

3.2. PRIĖMIMO SĄLYGOS IŠ ASMENS (STARTUOLIO STEIGĖJO IR DARBUOTOJO) PERSPEKTYVOS

K12a. Kokie **reikalavimai** taikomi teikiant prašymą **startuolio vizai gauti** – jei taikomi (pvz., pakankamos lėšos, išankstinis atsakingos institucijos startuolio patvirtinimas, draudimas ir t. t.)?

☐ Startuolių steigėjams

Netaikoma. Lietuvoje startuolių steigėjams išduodamas leidimas laikinai gyventi.

☐ Startuolių darbuotojams

Netaikoma. Teisės aktuose nėra įtvirtinto atskiro pagrindo startuolių darbuotojams atvykti.

K12b. Kokie **reikalavimai** taikomi teikiant prašymą startuolio **leidimui gyventi gauti** – jei taikomi (pvz., pakankamos lėšos, išankstinis atsakingos institucijos startuolio patvirtinimas, draudimas)? Atskirkite reikalavimus, jeigu jie taikomi:

☒ Startuolių steigėjams. Paaiškinkite:

Užsienietis, kreipdamasis dėl leidimo laikinai gyventi išdavimo, turi pateikti šiuos dokumentus⁷²:

1. Prašymą;
2. „Startup Lithuania“ sprendimo, kad teisėta veikla, kuria ketina užsiimti užsienietis, yra susijusi su naujų technologijų ar kitų Lietuvos Respublikos ūkio ir socialinei plėtrai reikšmingų naujovių diegimu ir kad šiai veiklai vykdyti užsienietis turi reikiamą kvalifikaciją, finansavimą bei verslo planą ir kad šio užsieniečio, būsiančio numatomos įsteigti įmonės dalyviu, buvimas Lietuvos Respublikoje būtinas šios įmonės veiklai, kopiją;
3. galiojantį kelionės dokumentą;
4. leidimą laikinai gyventi (jeigu jis yra keičiamas);
5. vieną nuotrauką;
6. dokumentą apie pakankamą pragyvenimo lėšų kiekį⁷³;

⁷² Už prašymo nagrinėjimą imama valstybės rinkliava.

⁷³ Pragyvenimo lėšų kiekis yra 1 minimali mėnesinė alga vienam mėnesiui. Nuo 2019 m. sausio 1 d. minimali mėnesinė alga yra 555 eurai.

7. dokumentą apie gyvenamąją vietą⁷⁴;
8. pažymą dėl (ne)teistumo⁷⁵;
9. dokumentą dėl sveikatos draudimo⁷⁶;
10. išvykų ir gyvenimo užsienio valstybėse sąrašą;
11. teisėtą buvimą patvirtinantį dokumentą, jeigu prašymas paduodamas Lietuvoje.

☐ Startuolių darbuotojams. Paaiškinkite:

Netaikoma. Teisės aktuose nėra įtvirtinto atskiro pagrindo startuolių darbuotojams atvykti – jie gali atvykti pagal bendras nuostatas, taikomas užsieniečiams darbuotojams. Tačiau jeigu darbuotojai atvyksta į startuolį, jų prašymai nagrinėjami prioriteto tvarka ir, jei yra galimybių, per kuo trumpesnį terminą (žr. 13 b klausimą).

K12c. Ar skiriasi reikalavimai TŠP, teikiantiems prašymą iš užsienio, ir TŠP, siekiantiems pakeisti savo statusą (pvz., iš studento į startuolio vizą)? Atskirkite reikalavimus, jeigu jie taikomi:

☒ Startuolių steigėjams. Paaiškinkite:

Užsieniečiams, siekiantiems pakeisti savo statusą, taikomi tie patys reikalavimai, tačiau nereikia dar kartą teikti pažymos dėl (ne)teistumo, jei užsienietis turi galiojantį leidimą laikinai gyventi ir yra deklaravęs gyvenamąją vietą Lietuvos Respublikoje. Bendra taisyklė – prašymus dėl leidimo laikinai gyventi gavimo gali pateikti Lietuvos teritorijoje ne tik tie užsieniečiai, kurie keičia statusą, bet ir visi kiti užsieniečiai, kurie yra Lietuvoje yra teisėtai.

☐ Startuolių darbuotojams. Paaiškinkite:

Netaikoma.

74 Dokumentas turi patvirtinti, kad užsienietis turi (valdo nuosavybės teise arba naudojasi nuomos ar panaudos pagrindais) gyvenamąją patalpą, kurioje ketina deklaruoti savo gyvenamąją vietą ir kurios gyvenamasis plotas, tenkantis kiekvienam pilnamečiam asmeniui, deklaruotam joje gyvenamąją vietą, būtų ne mažesnis kaip 7 kvadratiniai metrai.

75 Reikia pateikti tik kreipiantis dėl pirmo leidimo gyventi. Tai yra užsienio valstybių, kuriose užsienietis iki atvykimo į Lietuvą gyveno pastaruosius 2 metus (išskyrus, kai gyvenimas užsienio valstybėje truko trumpiau negu 6 mėnesius per 12 mėnesių laikotarpį), kompetentingų institucijų išduotos pažymos, patvirtinančios, ar šiose valstybėse nebuvo užsienietis teistas

76 Užsieniečio sveikatos draudimas turi garantuoti būtinosios medicinos pagalbos, kaip ji apibrėžiama Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatyme, išlaidų ir išlaidų, galinčių atsirasti dėl užsieniečio grąžinimo į užsienio valstybę dėl sveikatos priežasčių (transportavimo, įskaitant asmens sveikatos priežiūros specialisto (specialistų) palydą), apmokėjimą ir galioti visą užsieniečio buvimo ar gyvenimo Lietuvos Respublikoje laikotarpį.

K12d. Ar skirtingi **statusai** yra suderinami ir (arba) galimi **vienu metu** (pvz., TŠP jūsų šalyje turi aukštos kvalifikacijos darbuotojo (arba kitos migranto kategorijos) statusą ir kuria verslą arba jį vykdo)?

☒ Taip. Paaiškinkite:

Užsienietis, turintis leidimą laikinai gyventi, pasikeitus aplinkybėms, lemiančioms šio leidimo išdavimo pagrindą, privalo gauti naują leidimą laikinai gyventi, tačiau tam tikrais atvejais, jei užsienietis ir toliau atitinka aplinkybes, kuriomis gavo leidimą laikinai gyventi, pvz., turi leidimą laikinai gyventi kaip dirbantis aukštos profesinės kvalifikacijos reikalaujantį darbą ir toliau dirba šį darbą, gali papildomai kurti verslą ar jį vykdyti.

☐ Ne.

K13. Kaip nagrinėjamas prašymas? Paaiškinkite:

Prašymus išduoti leidimą laikinai gyventi startuoliams nagrinėja ir sprendimus dėl jų priima Migracijos departamentas. Migracijos departamentas, siekdamas įvertinti, ar užsienietis atitinka nustatytas leidimo laikinai gyventi išdavimo ar keitimo sąlygas, kurios nustatytos leidimui laikinai gyventi gauti konkrečiu UTPĮ nustatytu pagrindu, ir ar nėra šiame įstatyme nustatytų pagrindų, dėl kurių gali būti atsisakyta išduoti ar pakeisti leidimą laikinai gyventi, duomenis sutikrina registruose ir informacinėse sistemose, išsiunčia Lietuvos Respublikos valstybės institucijoms prašymus pateikti duomenis, kurių reikia funkcijoms, susijusioms su leidimo laikinai gyventi išdavimu ar pakeitimu, atlikti (pvz., ar užsieniečio gyvenimas Lietuvoje negali kelti grėsmės valstybės saugumui, viešajai tvarkai ar žmonių sveikatai).

K13a. Kurioms **institucijoms** teikiamas prašymas?

Nuo 2019 m. rugsėjo 1 d. prašymą dėl leidimo laikinai gyventi užsieniečiai gali pateikti tik atvykę į Lietuvos Respubliką, išskyrus užsienietį, kuris yra lietuvių kilmės asmuo arba turi teisę atkurti Lietuvos Respublikos pilietybę Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo nustatyta tvarka, arba užsienietį, kuris yra perkeliamas įmonės viduje. Pastarieji užsieniečiai prašymą dėl leidimo laikinai gyventi taip pat gali pateikti Lietuvos Respublikos diplomatinei atstovybei ar konsulinei įstaigai.

K13b. Kaip gali būti teikiamas prašymas startuolio vizai / leidimui gyventi gauti? Paaiškinkite:

☐ Internetu. Paaiškinkite:

☐ Asmeniškai. Paaiškinkite:

☒ Kita. Paaiškinkite:

Užsienietis prašymą išduoti arba pakeisti LLG pateikia asmeniškai arba jo prašymą užpildo ir pateikia jo advokatas, pateikęs savo asmens tapatybę, teisę verstis advokato veikla bei atstovavimą patvirtinančius dokumentus.⁷⁷

K13c. Ar startuolio steigėjas gali įdarbinti trečiųjų šalių piliečius? Pagal kokią schemą? Kokias sąlygas jie turi atitikti?

Startuolių darbuotojams nėra numatytų specialių vizų/leidimų laikinai gyventi, todėl jie gali atvykti pagal bendrą tvarką, taikomą darbuotojams iš trečiųjų šalių. 2019 m. Ekonomikos ir inovacijų ministerija, Vidaus reikalų ministerijai ir Migracijos departamentui pasirašė memorandumą, kurio pagrindu pradėjo veikti „Startup Employee Visa“ procedūra. Šiuo memorandumu buvo įsipareigota įgyvendinti „vieno langelio“ principą visoms paslaugoms, susijusioms su LLG startuolių darbuotojams Lietuvoje išdavimu, taip pat startuolių darbuotojų prašymus nagrinėti prioriteto tvarka ir, jei yra galimybių, per kuo trumpesnę terminą.

K13d. Kiek laiko tvarkomas prašymas startuolio vizai / leidimui gyventi gauti? Paaiškinkite, ar skiriasi (i) ilgiausias teisės aktuose nustatytas sprendimo priėmimo laikas ir (ii) vidutinis praktikoje taikomas sprendimo priėmimo laikas:

Sprendimai dėl leidimo laikinai gyventi išdavimo (keitimo) bendra tvarka turi būti priimti ne vėliau kaip per 2 mėnesius, o skubos tvarka – per 1 mėn. nuo prašymo dėl leidimo laikinai gyventi gavimo, tačiau praktikoje sprendimai bendra tvarka priimami vidutiniškai per 1 mėn., o skubos tvarka – per 3 savaites.

K13e. Kokia suteiktos vizos / leidimo gyventi galiojimo trukmė?

Startuoliui leidimas laikinai gyventi išduodamas vieneriems metams. Šis leidimas, VŠĮ „Versli Lietuva“ raštu patvirtinus, kad teisėta veikla, kuria ketina užsiimti užsienietis, yra susijusi su naujų technologijų ar kitų Lietuvos Respublikos ūkio ir socialinei plėtrai reikšmingų naujovių diegimu ir kad šiai veiklai vykdyti užsienietis turi reikiamą kvalifikaciją, finansavimą bei verslo

⁷⁷ Ši išimtis netaikoma nuo 2019 m. liepos 1 d. iki Lietuvos migracijos informacinės sistemos (toliau – MIGRIS) funkcinių galimybių įdiegimo 2019 m. III ketv., nes nuo 2019 m. liepos 1 d. kartu su prašymu dėl leidimo laikinai gyventi gavimo pateikiamas ir prašymas įforminti leidimą laikinai gyventi, todėl prašymas pateikiamas tik asmeniškai, nes prašymo pateikimo metu nuimami biometriniai duomenys. Kai 2019 m. III ketv., bus įdiegtos MIGRIS funkcinės galimybės, užsienietis ar jo advokatas prašymą išduoti ar pakeisti leidimą laikinai gyventi užpildys per MIGRIS. Užsienietis per 4 mėnesius nuo prašymo užpildymo per MIGRIS dienos turės atvykti į Migracijos departamentą ir pateikti biometrinius duomenis bei dokumentų, kurių skaitmenines kopijas pridėjo, pildydamas prašymą MIGRIS, originalus arba jų kopijas, kurių tikrumas paliudytas dokumentų kopijų tikrumo paliudijimo teisę turinčio asmens ar institucijos.

planą ir kad šio užsieniečio, būsiančio numatomos įsteigti įmonės dalyviu, buvimas Lietuvos Respublikoje būtinas šios įmonės veiklai, gali būti pratęstas vieneriems metams du kartus⁷⁸.

K13f. Kokie yra startuolių ir inovatyvių verslininkų priėmimo iššūkiai iš nacionalinių suinteresuotųjų šalių perspektyvos ir, jei įmanoma, iš TŠP perspektyvos?

2019 m. pirmąjį ketvirtį „Startup Visa“ programa sulaukė 62 paraiškų iš užsienio įmonių, norinčių perkelti savo verslą į Lietuvą. Lyginant su atitinkamu laikotarpiu prieš metus – šis skaičius 2019 m. metais buvo du kartus didesnis nei 2018 m. kuomet buvo pateiktos 28 paraiškos. Migracijos departamentas taip pat pastebi išaugusį prašymų kiekį dėl leidimų laikinai gyventi išdavimo startuolio pagrindu.

Kaip teigia Ekonomikos ir inovacijų ministras, augantis prašymų gauti „Startup Visa“ skaičius yra geras ženklas, tačiau net ir dėl aplikavusių įmonių Lietuva turi kovoti su Estija, Lenkija, Slovakija, Čekija ar daugybe kitų pasaulio valstybių. Dėl to ministerija tikisi, kad siūlymai, kaip gerinti sąlygas tiek užsienio, tiek vietos startuoliams turėtų paskatinti „Startup Visa“ gavusias įmones atvykti ir dirbti Lietuvoje.⁷⁹ „Vilnius Tech Park“ teigimu, pati startuolių vizos iniciatyva yra gera, tik klausimas, ar jos užtenka konkurencinėje kovoje, kuri dabar vyksta.⁸⁰ Kaip teigia „Startup Lithuania“ atstovai, kitos užsienio valstybės turi specialias „soft-landing“ programas ir kompensuoja dalį startuolių patiriamų išlaidų perkeldant verslą (pvz. Lenkija, Prancūzija), o Lietuva kol kas tam lėšų nėra numačiusi, tad kyla abejonių, ar Lietuva turi pakankamai patrauklių priemonių potencialiems startuoliams pritraukti.

Jauni (ir ne tik) verslai vis dar susiduria su sunkumais pritraukiant augimui reikalingų specialistų. Neretas atvejis, kad tokie startuoliai gimsta ne ES, bet persikelia į Lietuvą dėl labiau išvystytos ekosistemos (finansavimo, mentorų ir akceleratorių tinklo, verslo ir mokslo įstaigų, renginių, programavimo maratonų ir t.t.) bei ramesnės geopolitinės aplinkos. Problema yra ta, kad persikeliantiems startuoliams yra sudėtinga atsivežti darbuotojus, kuriuos buvo pasamdę savo šalyje.⁸¹ Tikimasi, kad „Startup Employee Visa“ padės pagerinti situaciją.

K13g. Kokia jūsų valstybės (narės) geroji patirtis?

„Startup Lithuania“ teigimu, išplėtotą startuolių ekosistemą yra viena iš pagrindinių priežasčių, kodėl startuoliai ne iš ES šalių savo verslo plėtrai renkasi Lietuvą.⁸²

78 Iki 2019 m. liepos 26 d. leidimas laikinai gyventi galėjo būti pratęstas vieneriems metams vieną kartą.

79 <https://www.verslilietuva.lt/naujienuos/vis-daugiau-uzsienio-startuoliu-renkasi-kurti-versla-lietuvoje/>

80 <https://madeinvilnius.lt/verslas/startuoliai/startuoliu-vizos-iniciatyvai-pagyrimai-ir-raginimai/>

81 <https://www.vz.lt/paslaugos/2019/04/13/startup-visa-rezultatai-gereja-panasi-programa-ruosiamo-ir-darbuotojams>

82 <https://sc.bns.lt/view/item/263159?q=startuoli%C5%B3>

Advokatų kontoros „Ellex Valiunas“ atstovai taip pat pastebi, kad šiuo metu Lietuvoje startuoliams kuriama palanki teisinė ir mokestinė aplinka, orientuota tiek į vietinį, tiek į užsienio jauną verslą: svarbu paminėti „startuolių visas“, kurios suteikia lankstesnes migracijos taisykles aukštą pridėtinę vertę kuriantiems užsieniečiams, siekiantiems leidimo gyventi Lietuvoje, kitas pavyzdys yra mokesčių įstatymai – nuo 2018 m. pelno mokesčio įstatyme atsirado rizikos kapitalo fondai, kurių gaunami dividendai ir pelnas iš akcijų pardavimo yra neapmokestinamas. Taip skatinamos investicijos į startuolius.⁸³

Vienas iš startuolių steigėjų teigia, kad Lietuvą pasirinko kaip prieinamą ir nebrangų kelią tolimesniame projekto vystymui visoje Europoje. Startuolio įkūrėjo vertinimu, Lietuva yra sėkmingai pradėjusi savo kelionę link tikslo tapti Baltijos regiono technologijų centru, užsienio startuolių pritraukimas – vienas iš svarbesnių žingsnių šia linkme.⁸⁴

83 <https://www.vz.lt/lietuvos-verslui-25/2018/02/06/6701/nauja-verslo-pavara--startuoliai-ar-teisinga-kryptimi-juda-lietuva#ixzz5kggjonkn>

84 <https://sc.bns.lt/view/item/263159?q=start+uoli%C5%B3>

3.3. ATVEJŲ TYRIMŲ SCENARIJAI

K15. Apsvarstykite šiuos išgalvotus scenarijus (atvejų tyrimus) ir prie kiekvieno scenarijaus atsakykite į šiuos klausimus:

1. Kokie galimi migracijos keliai (vizos / leidimai gyventi)?
2. Ar asmuo atitiktų kriterijus leidimui gauti ir, jeigu taip, kokiomis konkrečiomis sąlygomis?
3. Kuri institucija vertintų pareiškėjų tinkamumą?
4. Kokia prašymo teikimo ir nagrinėjimo procedūra?
5. Kiek užtruktų asmeniui gauti leidimą?

1. Trečiosios šalies pilietis ne ES teritorijoje, dar nepradėjo verslo: startuolis dar tik verslo plano etape, neįregistravo įmonės valstybėje narėje, nori teikti prašymą iš ne ES šalies

Aukštos kvalifikacijos specialistas iš Indijos Vihaan turi Delio universiteto suteiktą magistro laipsnį ir šiuo metu gyvena Delyje. Pastaruosius kelis mėnesius jis dirba IT įmonėje Delyje, tačiau artimiausiu metu ketina pradėti savo verslą. Jis jau turi parengęs verslo planą ir nori sukurti paslaugų mobiliąją programėlę, kuri, jo nuomone, Lietuvoje sulauktų sėkmės. Jo tikslas – atvykti į Lietuvą ir ten įsteigti įmonę. Kokias procedūras turės pereiti Vihaan, kad įkurtų startuolį Lietuvoje?

Atsakymas: pirmiausia užsienietis turėtų užpildyti paraišką internetinėje platformoje www.startupvisalithuania.com. Tuomet „Startup Lithuania“ atliktų paraiškos vertinimą, kuris yra aprašytas šios studijos 11 klausime. Jeigu „Startup Lithuania“ patvirtintų paraišką, tuomet užsienietis galėtų kreiptis dėl leidimo laikinai gyventi išdavimo pagal procedūrą, aprašytą šios studijos 12–13 klausimuose.

Kitas variantas būtų steigti verslą įprastine tvarka: įkurti Lietuvoje įmonę ir kreiptis į Lietuvos konsulinę įstaigą arba būnant Lietuvoje teisėtai – į Migracijos departamentą dėl nacionalinės vizos gavimo tuo pagrindu, kad atvyksta į Lietuvą užsiimti teisėta veikla ir yra Juridinių asmenų registre įregistruoto privataus juridinio asmens (toliau – įmonė), įsteigto ne anksčiau kaip prieš metus iki užsieniečio prašymo išduoti nacionalinę vizą pateikimo dienos, dalyvis, kaip jis apibrėžiamas Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse (toliau – dalyvis), jeigu įmonės nuosavo kapitalo (ne akcinės bendrovės ir ne uždarnosios akcinės bendrovės atveju – turto) vertė sudaro ne mažiau kaip 28 tūkstančius eurų, iš kurių ne mažiau kaip 14 tūkstančių eurų – užsieniečio investuotos lėšos ar kitas turtas, arba yra įmonės, įsteigtos ne anksčiau kaip prieš metus iki užsieniečio prašymo išduoti nacionalinę vizą pateikimo dienos, kurios nuosavo kapitalo (ne akcinės bendrovės ir ne uždarnosios akcinės bendrovės atveju – turto) vertė sudaro ne mažiau kaip 28 tūkstančius eurų, vadovas ir jo atvykimo tikslas yra darbas toje įmonėje. Nacionalinė visa išduodama ne ilgiau kaip vieneriems metams.

Užsieniečiui ir įkurtai įmonei pasiekus atitiktą Užsieniečių teisinės padėties įstatymo 45 str. 1 d. 1 p. reikalavimus⁸⁵, užsienietis galėtų kreiptis dėl leidimo laikinai gyventi gavimo teisėtos veiklos pagrindu. Prašymas dėl leidimo laikinai gyventi pateikiamas konsulinei įstaigai arba Migracijos departamentui; prašymą nagrinėja ir sprendimą priima Migracijos departamentas ne vėliau kaip per 4 mėnesius nuo prašymo gavimo (bendra tvarka) arba per perpus trumpesnį terminą (skubos tvarka); prašymą nagrinėdamas Migracijos departamentas, be kita ko, atliktų patikrinimą, ar užsienietis ir įmonė atitinka Užsieniečių teisinės padėties įstatymo 45 str. 1 d. 1 p. reikalavimus.

2. Trečiosios šalies pilietis jau Lietuvoje, dirba kaip aukštos kvalifikacijos darbuotojas: aukštos kvalifikacijos trečiosios šalies pilietis, gavęs ES mėlynąją kortelę, dirbantis tam tikros pramonės šakos įmonėje; dvejus metus pradirbęs įmonėje nori kurti savo verslą.

Tuniso piliētė Amel dirba biotechnologijų įmonėje „B Solutions“ Lietuvoje kaip aukštos kvalifikacijos darbuotoja. Pradirbusi įmonėje dvejus metus, ji jaučiasi pasiruošusi naujam iššūkiui. Ji norėtų pradėti savo verslą tame pačiame sektoriuje ir įsteigti įmonę, siūlančią pažangius technologinius atliekų perdirbimo inovatyviais būdais sprendimus, taip pat pasilikti Lietuvoje. Kokios jos galimybės?

Atsakymas: pirmiausia užsienietė turėtų užpildyti paraišką internetinėje platformoje www.startupvisalithuania.com. Tuomet „Startup Lithuania“ atliktų paraiškos vertinimą, kuris yra aprašytas šios studijos 11 klausime. Jeigu „Startup Lithuania“ patvirtintų paraišką, tuomet užsienietė galėtų kreiptis dėl naujo leidimo laikinai gyventi išdavimo startuolio pagrindu. Užsienietė turėtų pateikti visus dokumentus, aprašytus 12 b klausime, išskyrus neteistumo pažymą. Kuomet būtų išduotas naujas leidimas laikinai gyventi, per 30 dienų užsienietė turėtų įsteigti įmonę ir apie tai pranešti Startup Lithuania.

Jei užsienietė sugebėtų suderinti 2 veiklas: darbą biotechnologijų įmonėje, t. y. ir toliau atitiktų aplinkybes, kuriomis gavo leidimą laikinai gyventi, ir įmonės steigimą, jai nebūtų būtinybės kreiptis dėl naujo leidimo laikinai gyventi. Net jeigu „Startup Lithuania“ nepatvirtintų užsienietės paraiškos, užsienietė galėtų įkurti įmonę pagal Lietuvoje galiojančius įstatymus (žr. 3 a-d klausimus). Jeigu užsienietė įkurtų įmonę ir nebedirbtų biotechnologijų įmonei, ji galėtų likti Lietuvoje kaip kad aprašyta 1 scenarijuje (žinoma, jei užsienietė ir įkurta įmonė atitiktų nacionalinės vizos ar leidimo laikinai gyventi išdavimo pagrindą).

⁸⁵ Leidimas laikinai gyventi gali būti išduodamas užsieniečiui, kuris užsiima ir ketina toliau užsiimti teisėta veikla Lietuvos Respublikoje, kai jis yra dalyvis įmonės, kuri ne mažiau kaip pastaruosius 6 mėnesius iki užsieniečio kreipimosi dėl leidimo laikinai gyventi išdavimo pagal verslo planą vykdo steigimo dokumentuose nurodytą veiklą Lietuvos Respublikoje, kurioje visą darbo laiką dirba Lietuvos Respublikos, kitos Europos Sąjungos valstybės narės ar Europos laisvosios prekybos asociacijos valstybės narės piliečiai ar nuolat Lietuvos Respublikoje gyvenantys užsieniečiai, kuriems mokamas mėnesinis darbo užmokestis bendrai sudaro ne mažiau kaip 2 Lietuvos statistikos departamento paskutinio paskelbto ketvirčio šalies ūkio BDU dydžius, ir kurios nuosavo kapitalo (ne akcinės bendrovės ir ne uždarojos akcinės bendrovės atveju – turto) vertė sudaro ne mažiau kaip 28 000 eurų, iš kurių ne mažiau kaip 14 000 eurų – užsieniečio investuotos lėšos ar kitas turtas, ir jis yra šios įmonės vadovas arba yra akcinės bendrovės ar uždarojos akcinės bendrovės akcininkas, kuriam nuosavybės teise priklausančių bendrovės akcijų nominalioji vertė yra ne mažesnė kaip 1/3 šios bendrovės įstatinio kapitalo.

3. Trečiosios šalies pilietis ne ES teritorijoje, įregistravo įmonę: startuolis ką tik įsikūrė, įregistravo įmonę ne ES teritorijoje, norėtų įsikurti ES valstybėje narėje

Sergejus iš Minsko (Baltarusija) turi gamybos įmonę „Icomp Technologies“, kuri ką tik pradėjo gaminti elektronikos komponentus daiktų interneto technologijų sektoriuje. Įmonė jau išsiuntė kelis eksperimentinius produktus į trečiųjų šalių rinkas, tokias kaip Japonija ir Malaizija, ir, sulaukusi pirmosios sėkmės, nusprendė plėsti verslą ir perkelti įmonės būstinę į Lietuvą. Kokias procedūras turės pereiti Sergejus, kad perkeltų įmonės būstinę? Ar kitiems darbuotojams, norintiems persikelti į valstybę narę, taikomos kokios nors papildomos nuostatos?

UTPI nėra nuostatų dėl įmonės būstinės perkėlimo. Tačiau jei Lietuvoje įsteigta įmonė būtų užsienio valstybėje, kuri nėra Europos Sąjungos valstybė narė, įsteigtos įmonės atstovybė, filialas ar tai pačiai įmonių grupei priklausanti įmonė, tai perkeliama užsieniečiai galėtų gauti leidimus laikinai gyventi Lietuvoje kaip perkeliama įmonės viduje:

Leidimas laikinai gyventi gali būti išduodamas užsieniečiui, kuris perkeliamas įmonės viduje kaip:

1. vadovas, jeigu pateikiami dokumentai, kad jis:
 - a. vadovaus priimančiajai įmonei, įsteigtai Lietuvos Respublikoje, ar jos struktūriniam padaliniiui, turės sau pavaldaus personalo, įgaliojimus kontroliuoti personalo darbą ir atlikti su jo valdymu susijusius veiksmus;
 - b. turi priimančiajai įmonei, įsteigtai Lietuvos Respublikoje, reikiamą kvalifikaciją ir profesinę patirtį;
 - c. ne mažiau kaip pastaruosius 6 mėnesius iki atvykimo į priimančiąją įmonę, įsteigtą Lietuvos Respublikoje, dienos dirbo užsienio valstybėje, kuri nėra Europos Sąjungos valstybė narė, įsteigtoje įmonėje, kurios atstovybė ar filialas yra ši priimančioji įmonė, arba tai pačiai įmonių grupei priklausančioje įmonėje;
2. specialistas, jeigu pateikiami dokumentai, kad jis:
 - a. turi priimančiajai įmonei, įsteigtai Lietuvos Respublikoje, būtinų specialių veiklos sričių, metodų arba valdymo žinių, kurias vertinant atsižvelgiama į konkrečiai su šia įmone susijusias žinias, turimą aukštą profesinę kvalifikaciją ir profesinę patirtį, susijusią su specifinių techninių žinių reikalaujančia darbo ar veiklos rūšimi;
 - b. ne mažiau kaip pastaruosius 6 mėnesius iki atvykimo į priimančiąją įmonę, įsteigtą Lietuvos Respublikoje, dienos dirbo užsienio valstybėje, kuri nėra Europos Sąjungos valstybė narė, įsteigtoje įmonėje, kurios atstovybė ar filialas yra ši priimančioji įmonė, arba tai pačiai įmonių grupei priklausančioje įmonėje;
3. darbuotojas-stažuotojas, jeigu pateikiami dokumentai, kad jis:
 - a. turi stažuotės sutartį, patvirtinančią, kad užsienietis perkeliamas įmonės viduje karjeros plėtojimo tikslais arba kad įgytų žinių apie verslo metodus ar būdus, ir apimančią stažuotės programą, jos trukmę ir darbuotojo-stažuotojo veiklos priežiūros sąlygas;

- b. turi aukštąjį universitetinį išsilavinimą;
- c. perkeltas įmonės viduje gaus darbo užmokestį;
- d. ne mažiau kaip pastaruosius 3 mėnesius iki atvykimo į priimančiąją įmonę, įsteigtą Lietuvos Respublikoje, dienos dirbo užsienio valstybėje, kuri nėra Europos Sąjungos valstybė narė, įsteigtoje įmonėje, kurios atstovybė ar filialas yra ši priimančioji įmonė, arba tai pačiai įmonių grupei priklausančioje įmonėje.

Kitas variantas būtų toks: Lietuvoje steigti naują įmonę ir visą procedūrą atlikti kaip aprašyta pirmoje situacijoje. Tokiu atveju darbuotojus būtų galima atsivežti įprasta tvarka, kuri numatyta pagal Lietuvos įstatymus.

4. Trečiosios šalies pilietis jau ES teritorijoje, studijuoja doktorantūrą ar magistrantūrą

Auri iš Dominikos studijuoja biotechnologijos srities doktorantūrą Lietuvoje. Be studijų (tai nesusiję su doktorantūros studijų sutartimi), Auri tyrinėjo fermentaciją ir atskleidė dar nežinomas tiriamo fermento savybes. Auri atrado, kad reakcija tarp tiriamo fermento ir konkretaus enzimo gali turėti tam tikrą poveikį žmogaus odos atsinaujinimui. Su ja susisiekė potencialus investuotojas, kuris įžvelgė galimą atradimą medicininės kosmetologijos srityje. Auri norėtų įregistruoti įmonę Lietuvoje ir toliau vykdyti reikalingus tyrimus, kad gautų patentus ir pradėtų gaminti atitinkamas medžiagas. Kokios jos galimybės?

Atsakymas: pirmiausia užsienietė turėtų užpildyti paraišką internetinėje platformoje www.startupvisalithuania.com. Tuomet „Startup Lithuania“ atliktų paraiškos vertinimą, kuris yra aprašytas šios studijos 11 klausime. Jeigu „Startup Lithuania“ patvirtintų paraišką, tuomet užsienietė galėtų kreiptis dėl naujo leidimo laikinai gyventi išdavimo startuolio pagrindu. Užsienietė turėtų pateikti visus dokumentus, aprašytus 12 b klausime, išskyrus neteistumo pažymą. Kuomet būtų išduotas naujas leidimas laikinai gyventi, per 30 dienų užsienietė turėtų įsteigti įmonę ir apie tai pranešti „Startup Lithuania“.

Jei užsienietė sugebėtų suderinti 2 veiklas: studijas doktorantūroje, t. y. ir toliau atitiktų aplinkybes, kuriomis gavo leidimą laikinai gyventi, ir įmonės steigimą, jai nebūtų būtinybės kreiptis dėl naujo leidimo laikinai gyventi. Net jeigu Startup nepatvirtintų užsienietės paraiškos, užsienietė galėtų įkurti įmonę pagal Lietuvoje galiojančios įstatymus (žr. 3 a-d klausimus). Jeigu užsienietė įkurtų įmonę ir nebestudijuotų, ji galėtų likti Lietuvoje kaip kad aprašyta 1 scenarijuje (žinoma, jei užsienietė ir įkurta įmonė atitiktų nacionalinės vizos ar leidimo laikinai gyventi išdavimo pagrindą).

4.

Startuolių ir inovatyvių
verslininkų iš trečiųjų
šalių pritraukimas

K16. Ar Lietuvoje nustatytos konkrečios **priemonės**, skirtos **pritraukti** startuolių steigėjus ir inovatyvius verslininkus iš trečiųjų šalių?

☒ Taip. Čia glaustai paaiškinkite pagrindines priemones ir užpildykite K18 lentelę.

Ekonomikos ir inovacijų ministerija teikia informaciją Lietuvos Respublikos ambasadoms užsienyje apie „Startup Visa“ programą ir jos privalumus. Kalbant apie geografinius prioritetus, būtų galima įvardinti Baltarusiją, Ukrainą, Turkiją, Rusiją, taip pat Gruziją, Armėniją, Kazachstaną, Azerbaidžaną ir kt. Pagrindinį vaidmenį, viešinant „Startup Visa“, atlieka „Startup Lithuania“, kuri nuosekliai ir sistemingai dirba su potencialiais užsienio startuoliais – kartu su partneriais organizuoja susitikimus, informacinius renginius apie Lietuvos startuolių ekosistemą. Augantis susidomėjusių Lietuva užsieniečių ir gaunamų paraiškų skaičius leidžia daryti išvadą, jog pasitelkti startuolių pritraukimo įrankiai yra veiksmingi.⁸⁶ 2018 m. „Startup Lithuania“ organizavo 8 Lietuvos Respublikos startuolių ekosistemos ir programos „Startup Visa“ pristatymus (po vieną Baltarusijoje ir Gruzijoje, po du Turkijoje, Ukrainoje, Rusijoje).

Kaip jau buvo minėta, Ekonomikos ir inovacijų ministerija 2019 m. kartu su Vidaus reikalų ministerija, Migracijos departamentu pasirašė memorandumą dėl užsienio talentų pritraukimo, išlaikymo ir integracijos Lietuvoje skatinančios „Startup Employee Visa“ procedūros bei supaprastino užsienio startuolių atvykimo į šalį „Startup Visa“ procedūras. Taip pat numatoma didinti pagalbą startuolių kūrėjams ir užsienio startuoliams persikeliant į Lietuvą.⁸⁷

Lietuvoje taip pat veikia Akceleravimo fondai, kuriuos įgyvendina du fondo valdytojai – UAB „70 Ventures“ ir Estijos jauno verslo akceleravimo bendrovė „Startup Wise Guys“. Kaip teigė kalbinti startuoliai, viena pagrindinių priežasčių, lėmusių Lietuvos pasirinkimą, buvo akceleravimo fondai ir jų vykdomos akceleravimo programos. Tokiu būdu startuoliai sužinojo apie Lietuvą ir jos startuolių ekosistemą.

Kalbinti startuoliai labai gerai vertino „Startup Lithuania“ darbą ir teigė, kad būtent jų palankus požiūris, greitas atsakas, pagalba atsakant į kylančius klausimus prisidėjo prie sprendimo persikelti į Lietuvą.

☐ Ne

K17a. Ar toliau išvardyti **dalyviai** pritraukia ir skatina startuolius ir inovatyvius verslininkus iš trečiųjų šalių?

☒ Privatusis sektorius

INVEGA⁸⁸, administruodama rizikos kapitalo priemones, Akceleravimo fondams atrinko du valdytojus – UAB „70 Ventures“ ir Estijos jauno verslo akceleravimo bendrovę „Startup Wise

86 <https://www.verslilietuva.lt/naujienuos/uzsienio-startuoliai-vis-dazniau-renkasi-lietuva/>

87 <https://www.verslilietuva.lt/naujienuos/ekonomikos-ir-inovaciju-ministerija-startuolio-savoka-apibreze-istatymu/>

88 INVEGA yra valstybės įsteigta finansų įstaiga, kurios pagrindiniai veiklos tikslai yra teikti finansines paslaugas, įgyvendinti ir administruoti finansines bei kitokio pobūdžio verslo finansavimo priemones.

Guys“. Bendra šių fondų vertė – daugiau kaip 15 mln. eurų, iš kurių 13,47 mln. eurų sudaro Europos regioninės plėtros fondo lėšos. Fondų valdytojai atliks ne tik investicijas į pradinės stadijos įmones, bet taip pat įgyvendins ir įmonių spartaus išvystymo arba akceleravimo programas. Fondų valdytojai, ieškodami potencialių startuolių, neapsiriboja ties Lietuva ar ES valstybėmis, tačiau ieško ir prisitraukia startuolių iš trečiųjų šalių.

☒ Universitetai ir aukštosios mokyklos (t. y. skatina tarptautinius studentus likti kaip startuolių verslininkus)

Kaune veikia Kauno Technologijos universiteto „Startup Space“ bendruomenė. Tai atvira Kauno startuolių bendruomenė, vienijanti kuriančias komandas, nuo pačios ankstyviausios stadijos – idėjos ir siūlanti startuoliams komandos koordinavimą, konsultavimą, mentorystę, ekspertinę paramą, mokymus, renginius, pagalbą ieškant partnerių. Būtina paminėti, kad veikla nukreipta į visus startuolius.

☒ Vietos ir rajono valdžia (pvz., miestai ir rajonai)

Vilniaus miestas aktyviai reklamuoja save kaip atvirą ir palankų užsieniečiams miestą. Vilniaus miesto savivaldybės įmonė „Go Vilnius“ padeda užsienio talentams (įskaitant ir startuolius) įsikurti Vilniuje, pagal poreikį organizuoja susitikimus su kitomis valstybinėmis institucijomis.

☐ Kiti dalyviai

K17b. Ar valdžios institucijos bendradarbiauja su **privačiuoju sektoriumi** pritraukiant startuolius ir inovatyvius verslininkus iš trečiųjų šalių? Nurodykite, kurios valdžios institucijos ir privatačiojo sektoriaus dalyviai (pvz., įmonės, darbdavių asociacijos ir t. t.) tai daro.

☒ Taip

INVEGA, įgyvendindama ir administruodama rizikos kapitalo priemones, tokias kaip Akceleravimo fondai, Ankstyvosios stadijos ir plėtros fondai, Koinvesticinis fondas, skelbia konkursus ir konkurso būdu parenka fondo valdytojus. 2018 m. Akceleravimo fondams valdyti buvo atrinkti du fondo valdytojai „70 Ventures“ ir „Startup Wise Guys“. INVEGOS teigimu, pagrindiniai kriterijai, renkantis fondo valdytoją, buvo kandidatų patirtis sparčiai išvystant verslus, finansinis patikimumas, nepriekaištinga reputacija, komandos narių kompetencija ir dėmesys pradinės stadijos įmonėms.⁸⁹

VšĮ „Investuok Lietuvoje“, kuri yra ne pelno siekianti tiesioginių užsienio investicijų plėtros agentūra prie LR ekonomikos ir inovacijų ministerijos ir kurios tikslas yra didinti Lietuvos ekonomikos konkurencingumą, investicinį patrauklumą ir šalies žinomumą pasaulyje, glaudžiai bendradarbiauja su „Startup Lithuania“ startuolių klausimais.

☐ Ne

⁸⁹ <https://www.vz.lt/rinkos/fondai/2018/09/12/invega-atrinko-akceleravimo-fondu-valdytojus--jiems-patikes-135-mln-eur>

K18. Užpildykite lentelę apie Lietuvoje nustatytas (taikomas) **(I) teises ir (II) skatinamąsias priemones**, siekiant pritraukti startuolių steigėjus (ne darbuotojus) iš trečiųjų šalių.

I. TEISĖS

Teisės	Trumpas suteiktų teisių apibūdinimas
Geresnės galimybės gauti teisę nuolat gyventi	Ne. Taikomos įprastinės procedūros.
Galimybė įsidarbinti	Startuolių darbuotojams nėra numatytų specialių vizų/leidimų laikinai gyventi, tačiau 2019 m. Ekonomikos ir inovacijų ministerija, Vidaus reikalų ministerija ir Migracijos departamentas pasirašė memorandumą, kurio pagrindu pradėjo veikti „Startup Employee Visa“ procedūra. Šiuo memorandumu buvo įsipareigota įgyvendinti „vieno langelio“ principą visoms paslaugoms, susijusioms su leidimu startuolių darbuotojams laikinai gyventi Lietuvoje išdavimo, taip pat startuolių darbuotojų prašymus nagrinėti prioriteto tvarka ir, jei yra galimybių, per kuo trumpesnį terminą.
Galimybė atvykti su šeimos nariais	Taip. Šeimos nariai gali iš karto atvykti pas užsienietį, kuriam leidimas laikinai gyventi išduodamas startuolio pagrindu. Įprastai kitiems užsieniečiams taikomas reikalavimas, jog užsienietis, kurio šeimos nariai atvyksta šeimos susijungimo tikslu, turi būti pragyvenęs Lietuvos Respublikoje pastaruosius 2 metus, turėti ne mažiau kaip vienus metus galiojantį leidimą laikinai gyventi ir turėti pagrįstas perspektyvas įgyti teisę nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje.
Šeimos nariams suteikiama galimybė patekti į darbo rinką	Lietuvoje visiems užsieniečiams, atvykusiems šeimos susijungimo pagrindu, yra suteikiama teisė dirbti ir tokie užsieniečiai yra atleidžiami nuo pareigos įsigyti leidimą dirbti.
Kitos teisės (nurodyti)	

II. SKATINAMOSIOS PRIEMONĖS (valstybės, privačiojo sektoriaus ir struktūrinės paskatos)

Priemonė	Trumpas priemonės apibūdinimas
Priėmimo palengvinimas; <i>jei taip, paaiškinkite, ką tokios priemonės apima (trumpesnė procedūra, mažesni dokumentacijos reikalavimai ir t. t.)</i>	Sprendimai dėl leidimų laikinai gyventi startuolio pagrindu priimami greičiau: sprendimas išduoti leidimą laikinai gyventi bendra tvarka priimamas per 2 mėnesius, o skubos tvarka – per 1 mėnesį. Kitiems užsieniečiams bendra tvarka sprendimas išduoti leidimą laikinai gyventi priimamas per 4 mėnesius, o skubos tvarka per 2 mėnesius.
Galimybės gauti specialų finansavimą ir investicijas (pvz., mikropaskolos)	Lietuvoje veikiantys investiciniai ir akceleratorių fondai – tai galimybė tiek Lietuvos, tiek užsienio šalių startuoliams gauti reikalingas investicijas. 2019 m. Lietuvoje pradėjo veikti Akceleratorių fondai. Šią priemonę nuo 2019 m. įgyvendina du valdytojai – UAB „70 Ventures“ ir Estijos jauno verslo akceleratorių bendrovė „Startup Wise Guys“. Bendra šių fondų vertė – daugiau kaip 15 mln. eurų, iš kurių 13,47 mln. eurų sudaro Europos regioninės plėtros fondo lėšos.
Bendradarbiavimo erdvės (patalpos, kuriose gali dirbti skirtingi startuoliai / įmonės)	Vilniuje veikia „Vilnius Tech Park“ – didžiausias IT startuolių centras Baltijos ir Šiaurės šalyse, vienijantis tarptautinius startuolius, technologijų įmones, rizikos kapitalo fondus, akceleratorius, inkubatorius ir kitus ekosistemos veikėjus, siekdamas daryti įtaką regionų startuolių ekosistemai ir augti kartu tarptautiniu mastu.⁹⁰ Vilniuje taip pat veikia „Rockit“. Ši erdvė yra ne vien fizinės darbo vietos, bet ir renginių bei mokymų vieta. Lietuvos startuolių bendruomenės profesionalai ir pradedantys jungiasi į platformą „Startups for Startups“, kad dalintųsi gerąja patirtimi ir nekartotų kitų startuolių jau padarytų klaidų. Prisijungus prie „Startups for Startups“ paskyros visi nariai galės matyti iš anksto gerai apgalvotas temų kategorijas, kuriose bus nuolat vedamos įdomios diskusijos, dalijamasi vertingomis nuorodomis ir išmoktomis pamokomis.⁹¹

90 <https://vilniustechpark.com/>

91 <https://sc.bns.lt/view/item/280079?q=startuoli%C5%B3>

Ar pritraukimo priemonės susijusios su tam tikra kampanija ar yra nuolatinės?	Kas įgyvendina priemonę? (valstybė, privatusis sektorius, bendradarbiaujant ir pan.)	Taikoma:	
		Tik trečiųjų šalių piliečiams	Visiems
Nuolatinė	Migracijos departamentas		
	Valstybė bendradarbiaudama su privačiu sektoriumi	☐	☒
Nuolatinė	Privatus sektorius	☐	☒

Priemonė	Trumpas priemonės apibūdinimas
Galimybės pasinaudoti inkubatoriaus / katalizatoriaus rėmimo programomis	Lietuvoje veikiančios investicijų ir akceleravimo fondai suteikia galimybę tiek Lietuvos, tiek užsienio startuoliams gauti reikiamas investicijas. Akceleravimo fondai Lietuvoje pradėti įgyvendinti 2019 m. Iš viso šiuo metu pagal priemonę „Akceleravimo fondas“ veikia 2 akceleravimo fondai ir 2 ankstyvosios stadijos rizikos kapitalo fondai. Šią priemonę nuo 2019 m. įgyvendina du valdytojai – UAB „70 Ventures“ ir Estijos jauno verslo akceleravimo bendrovė „Startup Wise Guys“. Bendra šių fondų vertė – daugiau kaip 15 mln. eurų, iš kurių 13,47 mln. eurų sudaro Europos regioninės plėtros fondo lėšos.
Mokestinės paskatos (išmokos, lengvatos, atleidimas nuo mokesčio ir pan.)	Iki 2018 m. startuoliai Lietuvoje neturėjo jokių lengvatinių sąlygų, bet galėjo naudotis visomis Lietuvoje veikiančiomis verslo pradžios skatinimo priemonėmis. Lietuvoje veikiančios startuoliai turi geras perspektyvas – buvo pateikti ir svarstomi pasiūlymai dėl mokestinių ir teisinių lengvatų startuoliams. 2019 m. liepos 11 d. Seimas priėmė Ekonomikos ir inovacijų ministerijos parengtus Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo pakeitimus, nustatančius mokestinę lengvatą darbuotojams, kurie pasirinkimo sandorių (opcionų) būdu įgytas įmonės akcijas išlaikė ilgiau nei trejus metus. Numatoma, kad darbuotojo pagal pasirinkimo sandorius gauta nauda, įsigijus akcijų ne anksčiau kaip po 3 metų nuo teisės į pasirinkimo sandorį suteikimo, nėra apmokestinama nei gyventojų pajamų mokesčiu, nei socialinio draudimo įmoka. Priimtas įstatymo nuostatos bus taikomos pajamoms pagal pasirinkimo sandorius, kurie sudaryti nuo 2020 m. vasario 1 d. Šiuo metu darbuotojui, realizuojančiam pasirinkimo sandorį ir gaunančiam akcijų, reikia dar net negavus pajamų iš karto susimokėti mokesčius nuo skirtumo tarp akcijų įsigijimo kainos ir jų tikrosios rinkos vertės. Nepatraukli pasirinkimo sandorių apmokestinimo tvarka apsunkina sąlygas startuoliams pritraukti naujus ir išlaikyti senus darbuotojus, verčia įmones rinktis kitas užsienio valstybes. Lietuvoje taip pat pelno mokesčio įstatymu nustatytas reguliavimas jau yra palankus startuolių vystymuisi Lietuvoje: 1) nuo 2018 m. įsigaliojo Pelno mokesčio įstatymo pakeitimai, naujam smulkiam verslui nustatantys vienerių metų pelno mokesčio atostogas – pirmaisiais veiklos metais įmonės atleidžiamos nuo pelno mokesčio;⁹²

92 Svarbu paminėti, kad retam startuoliui pavyksta pasinaudoti šia lengvata – dažniausiai pirmaisiais metais startuoliais patiria tik išlaidas kurdami ir vystydami produktą.

Ar pritraukimo priemonės susijusios su tam tikra kampanija ar yra nuolatinės?	Kas įgyvendina priemonę? (valstybė, privatusis sektorius, bendradarbiaujant ir pan.)	Taikoma:	
		Tik trečiųjų šalių piliečiams	Visiems
	Valstybė, kartu su privačiu sektoriumi	☐	☒
Nuolatinės	Valstybė	☐	☒

Priemonė	Trumpas priemonės apibūdinimas
Mokestinės paskatos (išmokos, lengvatos, atleidimas nuo mokesčio ir pan.)	2) Pelno mokesčio įstatyme jau dabar mažoms įmonėms (kurių pajamos per metus neviršija 300 000 eurų, darbuotojų skaičius neviršija 10 ir įmonės dalyviai nevaldo kitų įmonių) nustatytas lengvatinis 5 procentų pelno mokesčio tarifas, be to, nereikia mokėti avansinio pelno mokesčio. Mažos įmonės taip pat gali pasinaudoti ir kitomis palankesnėmis apmokestinimo sąlygomis: palankesniu ilgalaikio turto nusidėvėjimo skaičiavimu, palankesnėmis nuostolių perkėlimo sąlygomis ir kt.; 3) sudarytos palankios sąlygos investicijų į startuolius pritraukimui: – skatinama alternatyvaus finansavimo rinkos plėtra, atleidžiant visas kolektyvinių investavimo subjektų bei rizikos ir privataus kapitalo subjektų, kurie glaudžiai susiję su startuolių finansavimu, gaunamas pajamas nuo pelno mokesčio; – kitų investuotojų turimų vieneto akcijų (kai turima daugiau kaip 10 proc. akcijų) perleidimo pajamos taip pat neapmokestinamos pelno mokesčiu, o užsienio investuotojų pajamos iš akcijų perleidimo nepriskiriamos užsienio vieneto pelno mokesčio basei Lietuvoje.
Konsultantai / tarpininkai padeda kurti tinklus / prie jų prisijungti	

Ar pritraukimo priemonės susijusios su tam tikra kampanija ar yra nuolatinės?	Kas įgyvendina priemonę? (valstybė, privatusis sektorius, bendradarbiaujant ir pan.)	Taikoma:	
		Tik trečiųjų šalių piliečiams	Visiems
Nuolatinės	Valstybė	☐	☒
		☐	☐

Priemonė	Trumpas priemonės apibūdinimas
Mokymo programos startuoliams	Ekonomikos ir inovacijų ministerija planuoja skirti beveik 14 mln. eurų ES investicijų, suteikiančių galimybę įmonių darbuotojams gauti sektorinių kompetencijų aukščiausio lygio mokymus. Tai ypač palies startuolių ekosistemą ir skaitmeninimo srityje veikiančias pramonės įmones. Įmonės dėl finansavimo konkuruos keliuose grupėse, kurios turėtų užtikrinti daugiau galimybių įvairių sektorių įmonių darbuotojams, tarp jų ir startuoliams, įgyti reikalingų kompetencijų. Didžiausia vienam projektui galima skirti finansavimo lėšų suma yra iki 360 tūkst. eurų.⁹³ Teisininkų bendrija TGS Baltic įkūrė platformą TGS Baltic UP HUB, kur galima rasti investuotojų patvirtintus dokumentus, registruotis konsultacijoms su profesionalais, susipažinti su būsimais investuotojais. Kaip teigia TGS Baltic atstovai, Lietuva jau yra pasiruošusi sutikti „vienaragį“, belieka startuoliams susikonsoliduoti į vadybinį, finansinį ir teisinį verslo parengimą investicijų pritraukimui. Šiam tikslui pasiekti sukurta nemokama platforma startuoliams TGS Baltic UP HUB, kuri padės verslo idėją paversti finansinei sėkmei pasirengusiu verslu.⁹⁴ Platformoje yra patalpinti pagrindiniai teisiniai dokumentai, susiję su įmonių steigimu ir vystymu: standartiniai steigimo, intelektinės nuosavybės apsaugos, duomenų apsaugos, investavimo pavyzdiniai dokumentai. Užsiregistravę vartotojai dokumentus gali parsisiųsti nemokamai. Taip pat gali nemokamai užsiregistruoti 2 valandų teisinei konsultacijai.
Finansinė parama administracinėms ir (arba) personalo išlaidoms padengti	
Kitos specialios paskatos	
Pridėkite naujų eilučių, jei reikia	

93 <https://sc.bns.lt/view/item/289013?q=startuoli%C5%B3>

94 <https://sc.bns.lt/view/item/299331?q=startuoli%C5%B3>

Ar pritraukimo priemonės susijusios su tam tikra kampanija ar yra nuolatinės?	Kas įgyvendina priemonę? (valstybė, privatusis sektorius, bendradarbiaujant ir pan.)	Taikoma:	
		Tik trečiųjų šalių piliečiams	Visiems
Nuolatinė	Valstybė	☐	☒
	Privatus sektorius	☐	☐
		☐	☐
		☐	☐

K19. Ar yra priemonių, skatinančių Lietuvoje **jau esančių** trečiųjų šalių piliečių inovatyvų verslumą ir startuolius (pvz., integracijos priemonių srityje)?

Atskirų priemonių nėra, tačiau skatinimas vyksta organizuojant renginius startuoliams, pavyzdžiui „Startup Fair“, konferencijas ir susitikimus.

K20a. Ar Lietuva vykdo **skatinimo veiklą ir informacijos sklaidą**, nukreiptą į startuolių steigėjus ir inovatyvius verslininkus?

☒ Taip

„Startup Lithuania“ yra atsakinga už užsienio startuolių pritraukimą ir informacijos sklaidą tiek Lietuvoje, tiek užsienyje. „Startup Lithuania“ nuolat dalyvauja įvairiuose renginiuose užsienyje, kurių tikslas yra pristatyti Lietuvą ir palankias sąlygas šalyje steigti startuolius.

☐ Ne

K20b. Ar Lietuva siekia sukurti nacionalinę / regioninę startuolių atvykimo schemas **„prekės ženklą“** (pvz., vaizdinę medžiagą, suvokimą ir t. t.)?

☒ Taip

Tiek Ekonomikos ir inovacijų ministerija, tiek „Startup Lithuania“ siekia Lietuvą pristatyti kaip šalį, kurioje sukurta palanki aplinka startuoliams atvykti ir dirbti.

Taip pat Lietuvoje sudarytos išties palankios sąlygos fintech startuoliams, ypač jaučiamas Lietuvos Banko, Finansų ministerijos, „Investuok Lietuvoje“ palaikymas, kurie į Lietuvą ateinantiems startuoliams proaktyviai suteikia profesionalią pagalbą. Sistemingai ir kryptingai yra dirbama, kad Lietuva būtų žinoma kaip fintech startuolių valstybė.

☐ Ne

K20c. Ar atliktas K19a klausime minimos skatinimo veiklos **veiksmingumo vertinimas**?

☐ Taip

☒ Ne

K21. Remiantis esamais nacionaliniais šaltiniais (vertinimo ataskaitomis, žiniasklaidos pranešimais ir pan.), kokie **veiksniai daro poveikį startuolių steigėjų / darbuotojų pritraukimui** jūsų valstybėje (narėje)?

☒ Startuolių centrai ir vietos (pvz., miestai)

Anot „Startup Lithuania“, Lietuvoje išplėtota startuolių ekosistema yra viena iš pagrindinių priežasčių, kodėl startuoliai ne iš ES šalių savo verslo plėtrai renkasi Lietuvą.⁹⁵ Veikia Akcelaravimo ir kiti fondai, Verslo angelų tinklas, nemažai bendradarbiavimo erdvių, organizuojami renginiai startuoliams.

Kaip teigė kalbinti ekspertai, Lietuvoje lengva pradėti verslą, taip pat teikiama finansinė pagalba (pvz. per akceleratorių fondus), Lietuva yra gera vieta testuoti produktą/paslaugą.

☒ Kultūra

Nemaža dalis startuolių atvyksta iš Rusijos, Ukrainos, Baltarusijos. Šių šalių gyventojai Lietuvoje gali susikalbėti taip pat ir rusų kalba, kultūriškai šios šalys nėra tolimos Lietuvai.

☒ Socialiniai ir ekonominiai veiksniai (pvz., pragyvenimo išlaidos)

Pasak „Startup Lithuania“, nors analogišką „Startup Visa“ programą Baltijos šalyse turi ir Latvija, ir Estija, į Lietuvą atsikėlę startuoliai giria Lietuvos susisiekimą su visa Europa, pragyvenimo kainas, universitetinį išsilavinimą.⁹⁶ Jaunesni žmonės Lietuvoje gerai kalba angliškai.

☐ Kita (nurodyti)

K22a. Kokie pagrindiniai startuolių ir inovatyvių verslininkų iš trečiųjų šalių pritraukimo **iššūkiai** Lietuvoje?

„Startup Lithuania“ yra atsakinga už „Startup Visa“ viešinimą užsienyje, tačiau siekiant pritraukti daugiau užsieniečių, būtų reikalingi didesni tiek žmogiškieji, tiek finansiniai resursai. Kalbinti startuoliai teigė, kad prieš atvykdami į Lietuvą jie buvo daugiau girdėję apie Estiją, kaip startuoliams palankią valstybę, o ne apie Lietuvą, tad vienas iš pagrindinių iššūkių yra konkurencija su kitomis valstybėmis, kurios startuolių pasaulyje yra geriau žinomos, pvz. Estija, Nyderlandai ir kt.

Kaip teigė kalbinti startuoliai, vienas iš pagrindinių sunkumų, su kuriais jie susidūrė, yra tas, kad nėra parengtos vienos aiškos ir išsamios instrukcijos, ką ir kada startuoliai turi daryti, norintys įsteigti startuolį Lietuvoje ir tuo pagrindu gauti leidimą laikinai gyventi. Kiekviena institucija (pvz., „Startup Lithuania“, Migracijos departamentas, VĮ „Registrų centras“) turi savo taisykles, bet būtų naudinga, jeigu būtų surašyta visa procedūra vienoje vietoje.

95 <https://sc.bns.lt/view/item/263159?q=startuoli%C5%B3>

96 <https://www.vz.lt/lietuvos-verslui-25/2018/02/06/6701/nauja-verslo-pavara--startuoliai-ar-teisinga-kryptimi-juda-lietuva>

K22b. Kokia Lietuvos startuolių ir inovatyvių verslininkų iš trečiųjų šalių pritraukimo **geroji patirtis**?

Pasak fintech startuolių, sąlygos Lietuvoje sudarytos išties palankios, ypač jaučiamas Lietuvos Banko, Finansų ministerijos, „Investuok Lietuvoje“ palaikymas, kurie į Lietuvą ateinantiems startuoliams proaktyviai suteikia profesionalią pagalbą.⁹⁷

Kaip teigė kalbinti startuoliai, viena pagrindinių priežasčių, lėmusių Lietuvos pasirinkimą, buvo akceleravimo fondai ir jų vykdomos akceleravimo programos. Tokiu būdu startuoliai sužinojo apie Lietuvą, jos startuolių ekosistemą ir atvyko savo verslo vystyti į Lietuvą. Taip pat užsienio startuoliai gyrė „Startup Lithuania“ veiklą, darbuotojų operatyvią, profesionalią iš visapusišką pagalbą.

97 <https://www.vz.lt/lietuvos-verslui-25/2018/02/06/6701/nauja-verslo-pavara--startuoliai-ar-teisinga-kryptimi-juda-lietuva>

5.

Leidimų gyventi /
vizų atnaujinimas ir
startuolių bei inovatyvių
verslininkų išlaikymo
priemonės

K23a. Ar galima **atnaujinti** startuolio vizą / leidimą gyventi?

☒ Taip

Startuoliui leidimas laikinai gyventi išduodamas vieneriems metams. Šis leidimas, „Startup Lithuania“ raštu patvirtinus, kad teisėta veikla, kuria ketina užsiimti užsienietis, yra susijusi su naujų technologijų ar kitų Lietuvos Respublikos ūkio ir socialinei plėtrai reikšmingų naujovių diegimu ir kad šiai veiklai vykdyti užsienietis turi reikiamą kvalifikaciją, finansavimą bei verslo planą ir kad šio užsieniečio, būsiančio numatomos įsteigti įmonės dalyviu, buvimas Lietuvos Respublikoje būtinas šios įmonės veiklai, gali būti pratęstas vieneriems metams du kartus⁹⁸.

☐ Ne

K23b. Jei taip, kokiam laikotarpiui atnaujinama ir ar taikomos šios atnaujinimo galimybės:

☒ Viza / leidimas gyventi pratęsimi ribotam laikotarpiui

Leidimas laikinai gyventi gali būti pratęsimas vieneriems metams du kartus.

☐ Leidimas nuolat gyventi

K23c. Kokie **pagrindiniai** pirminės startuolio vizos / leidimo gyventi **atnaujinimo reikalavimai**?

VšĮ „Versli Lietuva“ turi raštu patvirtinti, kad teisėta veikla, kuria užsiima užsienietis, yra susijusi su naujų technologijų ar kitų Lietuvos Respublikos ūkio ir socialinei plėtrai reikšmingų naujovių diegimu ir kad šiai veiklai vykdyti užsienietis turi reikiamą kvalifikaciją, finansavimą bei verslo planą ir kad šio užsieniečio, buvimas Lietuvos Respublikoje būtinas šios įmonės veiklai.

Užsienietis, norėdamas, kad jam būtų pakeistas leidimas laikinai gyventi, likus ne daugiau kaip 4 mėnesiams ir ne mažiau kaip 3 mėnesiams iki leidimo laikinai gyventi galiojimo pabaigos, internetinėje platformoje www.startupvisalithuania.com pateikia papildytą paraišką, įmonės veiklos pažangos ataskaitą ir ateinančių metų planus. Paraiškos vertinimas atliekamas taip, kai aprašyta šios studijos 11 klausime, tik pokalbis nėra vykdomas.

Gavęs teigiamą „Startup Lithuania“ sprendimą, užsienietis turi kreiptis į Migracijos departamentą dėl leidimo laikinai gyventi pratęsimo. Užsienietis, kreipdamasis dėl leidimo laikinai gyventi pakeitimo, turi pateikti šiuos dokumentus:

1. Prašymą⁹⁹;

⁹⁸ Iki 2019 m. liepos 26 d. leidimas laikinai gyventi galėjo būti pratęstas tik vieneriems metams vieną kartą.

⁹⁹ Už prašymo nagrinėjimą imama valstybės rinkliava

2. „Startup Lithuania“ sprendimo, kad teisėta veikla, kuria ketina užsiimti užsienietis, yra susijusi su naujų technologijų ar kitų Lietuvos Respublikos ūkio ir socialinei plėtrai reikšmingų naujovių diegimu ir kad šiai veiklai vykdyti užsienietis turi reikiamą kvalifikaciją, finansavimą bei verslo planą ir kad šio užsieniečio, būsiančio numatomos įsteigti įmonės dalyviu, buvimas Lietuvos Respublikoje būtinas šios įmonės veiklai, kopiją;
3. galiojantį kelionės dokumentą;
4. leidimą laikinai gyventi;
5. vieną nuotrauką;
6. dokumentą apie pakankamą pragyvenimo lėšų kiekį¹⁰⁰;
7. dokumentą apie gyvenamąją vietą¹⁰¹;
8. dokumentą dėl sveikatos draudimo¹⁰²;
9. išvykų ir gyvenimo užsienio valstybėse sąrašą

Prašymas pakeisti leidimą laikinai gyventi bendra tvarka ir prie jo pridedami dokumentai pateikiami likus ne mažiau kaip 2 mėnesiams, o prašymas pakeisti leidimą laikinai gyventi skubos tvarka ir prie jo pridedami dokumentai – likus ne mažiau kaip 1 mėnesiui iki leidimo laikinai gyventi galiojimo pabaigos, bet ne anksčiau kaip prieš 4 mėnesius.

K23d. Ar atsakingos institucijos tikrina realią įmonės buveinę priimdamos sprendimą pratęsti leidimą gyventi?

Migracijos departamentas, priimdamas sprendimą dėl leidimo laikinai gyventi, netikrina realios įmonės buveinės, nes leidimui laikinai gyventi pakeisti užsienietis turi pateikti ekonomikos ir inovacijų ministro įgalios institucijos – VŠĮ „Versli Lietuva“ – sprendimo, kad teisėta veikla, kuria ketina užsiimti užsienietis, yra susijusi su naujų technologijų ar kitų Lietuvos Respublikos ūkio ir socialinei plėtrai reikšmingų naujovių diegimu ir kad šiai veiklai vykdyti užsienietis turi reikiamą kvalifikaciją, finansavimą bei verslo planą ir kad šio užsieniečio, būsiančio numatomos įsteigti įmonės dalyviu, buvimas Lietuvos Respublikoje būtinas šios įmonės veiklai, kopiją. Tačiau registruose patikrina, ar įmonė įsteigta, ar užsienietis yra įmonės dalyvis.

100 Pragyvenimo lėšų kiekis yra 1 minimali mėnesinė alga vienam mėnesiui. Nuo 2019 m. sausio 1 d. minimali mėnesinė alga yra 555 eurai.

101 Dokumentas turi patvirtinti, kad užsienietis turi (valdo nuosavybės teise arba naudojasi nuomos ar panaudos pagrindais) gyvenamąją patalpą, kurioje ketina deklaruoti savo gyvenamąją vietą ir kurios gyvenamasis plotas, tenkantis kiekvienam pilnamečiui asmeniui, deklaruojamam joje gyvenamąją vietą, būtų ne mažesnis kaip 7 kvadratiniai metrai.

102 Užsieniečio sveikatos draudimas turi garantuoti būtinąsios medicinos pagalbą, kaip ji apibrėžiama Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatyme, išlaidų ir išlaidų, galinčių atsirasti dėl užsieniečio grąžinimo į užsienio valstybę dėl sveikatos priežasčių (transportavimo, įskaitant asmens sveikatos priežiūros specialisto (specialistų) palydą), apmokėjimą ir galioti visą užsieniečio buvimo ar gyvenimo Lietuvos Respublikoje laikotarpį.

K23e. Kokios su startuolių vizomis / leidimais gyventi susijusios procedūros numatytos trečiųjų šalių piliečiams, jei:

- Jų įmonė nustoja būti startuoliu (pvz., jų įmonė sėkmingai vykdo veiklą). Paaiškinkite išsamiau ir nurodykite, po kurio laiko ir kokiomis sąlygomis įmonė nustoja būti startuoliu.

UTPĮ nenumato sąlygų, kurioms esant, įmonė nustoja būti laikoma startuoliu.

Jei būtų nustatyta, kad užsienietis, kuris turi kaip startuoliui išduotą leidimą laikinai gyventi, neįvykdė įsipareigojimo ne vėliau kaip per 30 dienų nuo leidimo laikinai gyventi jam išdavimo dienos raštu pranešti Ekonomikos ir ūkio ministro įgaliotai institucijai apie įmonės įsteigimą ir pradėtą vykdyti jos steigimo dokumentuose nurodytą veiklą, ir kad šis užsienietis neįsteigė įmonės ar nevykdo įmonės steigimo dokumentuose nurodytos veiklos, arba jei būtų nustatyta, kad užsienietis, kuriam išduotas leidimas laikinai gyventi kaip startuoliui, nebėra įmonės dalyvis ar šio užsieniečio buvimas Lietuvoje nėra būtinas įmonės veiklai arba kad įsteigta fiktyvi įmonė, leidimas laikinai gyventi būtų panaikintas.

Tačiau jei užsienietis nebeatitiktų reikalavimų, kurie keliami užsieniečiui, gaunančiam leidimą laikinai gyventi kaip startuoliui, tačiau užsienietis ir įmonė atitiktų UTPĮ 45 str. 1 d. 1 p. reikalavimus¹⁰³, užsienietis galėtų kreiptis dėl leidimo laikinai gyventi gavimo teisėtos veiklos pagrindu. Tokiu atveju sprendimas dėl startuolio leidimo laikinai gyventi panaikinimo būtų priimamas kartu su sprendimu dėl leidimo laikinai gyventi išdavimo nauju pagrindu.

- Jų įmonei nepasiseka. Tokiu atveju paaiškinkite, kas atsitiktų startuolio steigėjui ir ar yra nustatytos kitokios vizos / leidimai gyventi, kad užsienietis galėtų likti Lietuvoje.

Remiantis UTPĮ, užsienietis, nutraukęs teisėtą veiklą, susijusią su naujų technologijų ar kitų Lietuvos Respublikos ūkio ir socialinei plėtrai reikšmingų naujovių diegimu, privalo išvykti iš Lietuvos Respublikos.

Jei būtų nustatyta, kad užsienietis, kuris turi kaip startuoliui išduotą leidimą laikinai gyventi, neįvykdė įsipareigojimo ne vėliau kaip per 30 dienų nuo leidimo laikinai gyventi jam išdavimo dienos raštu pranešti ekonomikos ir ūkio ministro įgaliotai institucijai apie įmonės įsteigimą ir pradėtą vykdyti jos steigimo dokumentuose nurodytą veiklą, ir kad šis užsienietis neįsteigė įmonės ar nevykdo įmonės steigimo dokumentuose nurodytos veiklos, arba jei būtų nustatyta, kad užsienietis, kuriam išduotas leidimas laikinai gyventi kaip startuoliui, nebėra įmonės dalyvis ar šio užsieniečio buvimas Lietuvoje nėra būtinas įmonės veiklai arba kad įsteigta fiktyvi įmonė, leidimas laikinai gyventi būtų panaikintas.

¹⁰³ Leidimas laikinai gyventi gali būti išduodamas užsieniečiui, kuris užsiima ir ketina toliau užsiimti teisėta veikla Lietuvos Respublikoje, kai jis yra dalyvis įmonės, kuri ne mažiau kaip pastaruosius 6 mėnesius iki užsieniečio kreipimosi dėl leidimo laikinai gyventi išdavimo pagal verslo planą vykdo steigimo dokumentuose nurodytą veiklą Lietuvos Respublikoje, kurioje visą darbo laiką dirba Lietuvos Respublikos, kitos Europos Sąjungos valstybės narės ar Europos laisvosios prekybos asociacijos valstybės narės piliečiai ar nuolat Lietuvos Respublikoje gyvenantys užsieniečiai, kuriems mokamas mėnesinis darbo užmokestis bendrai sudaro ne mažiau kaip 2 Lietuvos statistikos departamento paskutinio paskelbto ketvirčio šalies ūkio BDU dydžius, ir kurios nuosavo kapitalo (ne akcinės bendrovės ir ne uždarojos akcinės bendrovės atveju – turto) vertė sudaro ne mažiau kaip 28 000 eurų, iš kurių ne mažiau kaip 14 000 eurų – užsieniečio investuotos lėšos ar kitas turtas, ir jis yra šios įmonės vadovas arba yra akcinės bendrovės ar uždarojos akcinės bendrovės akcininkas, kuriam nuosavybės teise priklausančių bendrovės akcijų nominalioji vertė yra ne mažesnė kaip 1/3 šios bendrovės įstatinio kapitalo.

Tačiau jei užsienietis nebeatitiktų reikalavimų, kurie keliami užsieniečiui, gaunančiam leidimą laikinai gyventi kaip startuoliui, tačiau užsienietis ir įmonė atitiktų UTPĮ 45 str. 1 d. 1 p. reikalavimus¹⁰⁴, užsienietis galėtų kreiptis dėl leidimo laikinai gyventi gavimo teisėtos veiklos pagrindu. Tokiu atveju sprendimas dėl startuolio leidimo laikinai gyventi panaikinimo būtų priimamas kartu su sprendimu dėl leidimo laikinai gyventi išdavimo nauju pagrindu.

■ Jų verslo planas po patvirtinimo pasikeičia.

Praėjus vieneriems metams, užsienietis, prieš kreipdamasis dėl leidimo laikinai gyventi pratęsimo, turi „Startup Lithuania“ pateikti įmonės veiklos ataskaitą ir įmonės dvejų metų strateginį planą, patikslintą pagal įmonės veiklos ataskaitoje nurodytus veiklos rezultatus.

Įmonės veiklos ataskaitoje, užsienietis turi nurodyti, kokie pasikeitimai įvyko, kokios buvo priežastys ir kokias tai pasekmes turėjo. Vertinimo komisija, atsižvelgusi į visą gautą informaciją, vertina, ar startuolis ir toliau atitinka keliamas sąlygas.

K24a. Ar įtvirtintos šios startuolių steigėjų ir inovatyvių verslininkų išlaikymo priemonės?

- ☐ Supaprastintas pratęsimo procesas
- ☐ Mokestinių lengvatų schemas
- ☐ Kita

Nėra informacijos.

K24b. Kokie yra pagrindiniai startuolių ir inovatyvių verslininkų išlaikymo iššūkiai Lietuvoje?

Vienas iš pagrindinių iššūkių buvo UTPĮ nuostata, jog leidimas laikinai gyventi startuolio pagrindu galėjo būti išduodamas tik dvejams metams. Tiek pačių startuolių, tiek „Startup Lithuania“ teigimu, toks laikotarpis yra nepakankamas startuoliams įsitvirtinti ir vystyti savo veiklą. 2019 m. liepos 26 d. buvo priimtose UTPĮ pataisos, kuriomis buvo įtvirtinta, kad leidimas laikinai gyventi bus išduodamas metams ir dar du metus iš eilės bus galima kreiptis dėl leidimo pratęsimo. Vis dėl to svarbu paminėti, kad pagrindinė Lietuvos konkurentė – Estija – leidimą laikinai gyventi išduoda penkeriems metams.

K24c. Kokia yra Lietuvos **geroji patirtis**, susijusi su startuolių ir inovatyvių verslininkų išlaikymu?

Nėra informacijos.

K25a. Ar Lietuvoje nustatyta kokių nors startuolių ir inovatyvių verslininkų **piktnaudžiavimo migracijos keliais** atvejų (pavyzdžiui, jeigu asmuo teikia prašymą startuolio / verslininko vizai gauti, kad galėtų atvykti į Lietuvos teritoriją, nors iš tiesų neketina steigti startuolio / įmonės)?

☐ Taip

☒ Ne

Migracijos departamentas startuolių piktnaudžiavimo migracijos procedūromis nėra užfiksavęs (leidimai laikinai gyventi tuo pagrindu, kad neįsteigė įmonės ar kad nevykdo veiklos, nebuvo panaikinti). Svarbu paminėti, kad pirminį filtrą atlieka „Startup Lithuania“, kuri peržiūri paraiškas ir atlieka interviu su startuolių steigėjais.

Tačiau pastebėta, kad kai kurie užsieniečiai, kurie gavo leidimus laikinai gyventi kaip startuoliai, yra anksčiau turėję leidimus laikinai gyventi kitais pagrindais ir jie buvo panaikinti, arba buvo kreipęsi dėl leidimų laikinai gyventi verslo pagrindu ir gavę neigiamus sprendimus.

Dėl vieno prašymo dėl leidimo laikinai gyventi išdavimo, pateikto 2017 m., buvo priimtas neigiamas sprendimas, nes nepakako prašymą pagrindžiančių dokumentų, o užsienietis jų per nustatytą terminą nepateikė. 2 užsieniečiai, dėl kurių 2018 m. pateiktų prašymų buvo priimti teigiami sprendimai dėl leidimo laikinai gyventi išdavimo, nesikreipė dėl leidimų laikinai gyventi įforminimo (išrašymo).

K25b. Ar turite informacijos ar statistinių duomenų apie startuolių ir inovatyvių verslininkų **piktnaudžiavimą migracijos keliais**¹⁰⁵ Lietuvoje?

Migracijos departamentas startuolių piktnaudžiavimo migracijos procedūromis nėra užfiksavęs.

¹⁰⁵ Piktnaudžiavimas migracijos keliais reiškia tik tuos atvejus, kai asmuo pasinaudoja startuolio vizos / leidimo gyventi kanalu, tačiau neketina iš tiesų kurti verslo, bet nėra susijęs su galima nelegalia veikla, į kurią gali būti įsitraukę startuoliai vykdydami savo verslą.

K25c. Koks yra Lietuvoje trečiųjų šalių piliečių įsteigtų startuolių **išlikimo rodiklis**? *Išlikimo rodiklis – tai startuolių, kuriems pavyko tapti pelningais verslais, skaičius.*

Lietuvoje speciali schema, skirta atvykti startuoliams, veikia tik nuo 2017 m. sausio 1 d., todėl dar anksti vertinti startuolių išlikimo galimybes. Taip pat įprastai 2–3 metų laikotarpis startuoliui yra per trumpas laiko tarpas tapti pelningu verslu.

K25d. Ar jūsų nacionalinės schemos, skirtos startuoliams ar kitiems inovatyviems verslininkams, buvo **vertintos ar vykdyti atitinkami tyrimai**? Apibendrinkite pagrindinius rezultatus.

Ne.

Išvados

K26. Atsižvelgiant į šios studijos tikslus, kokias išvadas padarytumėte iš nacionalinių duomenų, gautų rengiant šią studiją? Konkretiškai, kiek aktualūs jūsų rezultatai (nacionalinės ir (arba) ES lygmens) politikos formuotojams?

- Lietuvoje startuolių ekosistema yra gerai išplėtotą. Pagrindiniai Lietuvos privalumai: palanki teisinė ir mokestinė aplinka pradėti verslą, speciali „Startup Visa“ užsieniečiams, veikiančios akceleravimo fondai, prieinama ir nebrangi rinka produkto testavimui ir tolimesnei plėtrai visoje Europoje.
- Ekonomikos ir inovacijų ministerijos teigimu, Lietuvos prioritetinės sritys yra finansinių technologijų ir gyvybės mokslai, tačiau pagal „Startup Lithuania“ duomenų bazę, daugiausia startuolių šiuo metu yra įsteigta IT srityje (apie 37 proc.), fintech startuoliai sudaro apie 5 proc. MITA pradėjo vystyti tokias iniciatyvas kaip „Fintech LT“ ir „Gyvybės mokslų technologijų populiarinimas“. Tikimasi, kad iniciatyvos prisidės prie spartesnio startuolių steigimosi šiose srityse.
- Nors Lietuva ir turi daug potencialo startuolių srityje, tačiau šis potencialas nėra pilnai išnaudojamas ir dalis startuolių neišvysto savo produkto. Pagrindinės ekspertų įvardintos priežastys yra šios:
 - Nepakankamas švietimas technologijų ir verslumo srityse tiek mokyklose, tiek universitetuose;
 - Startuoliams trūksta kompetencijų teisės, finansų ir pardavimų srityse;
 - Trūksta Lietuvos startuolių sėkmės pavydžių, kurie paskatintų kitus startuolius nebijoti rizikuoti ir kurtis Lietuvoje;
 - Lietuva yra gera rinka testuoti, tačiau neturi didelio plėtros potencialo dėl rinkos ribotumo.
- Lietuva siekia pritraukti startuolius iš trečiųjų šalių. 2017 m. Lietuvoje pradėjo veikti „Startup Visa“, kurios pagrindu startuoliams išduodami leidimai laikinai gyventi, o 2019 m. pradėjo veikti „Startup Employee Visa“ procedūra, kuri pagreitins startuoliams reikalingų aukštos kvalifikacijos darbuotojų atsivežimą į Lietuvą. Startuolių atvykimo schema veikia gerai. Pareigūnai kol kas nepastebi piktnaudžiavimo šia atvykimo schema atvejų. Startuolių atstovai teigiamai atsiliepią apie „Startup Visa“ atvykimo schemą, tačiau turėjo nusiskundimų dėl praktinių dalykų – tiek dėl kai kurių migracijos procedūrų, tiek dėl informacijos pateikimo tik lietuvių kalba.
- Kalbinti ekspertai teigiamai vertina „Startup Visa“, tačiau abejoja, ar šių priemonių užtenka konkurencinėje kovoje, kuri pastaruoju metu vyksta tarp ES valstybių. Šią prielaidą pagrindžia turima statistika – per 2.5 metų Lietuvoje įsisteigė tik 30 užsienio startuolių. Kalbinti startuoliai leidžia daryti išvadą, kad reikalingas didesnis Lietuvos viešinimas užsienio šalyse – dažnai startuoliai nežinojo apie Lietuvą kaip palankią startuoliams valstybę, nebuvo girdėję lietuvių startuolių sėkmės atvejų, todėl Lietuva nebuvo pirmo pasirinkimo šalis. Nors „Startup Lithuania“ vykdo viešinimo veiklas, kurios nukreiptos į prioritetines užsienio

valstybes, vis dėlto, jeigu valstybės prioritetas yra pritraukti daugiau užsienio startuolių, viešinimui reiktų skirti daugiau tiek žmogiškųjų, tiek finansinių resursų.

- Nors Lietuvoje įsteigti verslą nėra sudėtinga (turint elektroninį parašą ir tinkamai pateikus dokumentus, įmonę galima įregistruoti per vieną – dvi darbo dienas), tačiau užsieniečiai startuoliai susiduria su problemomis – neturint leidimo laikinai gyventi, sudėtinga yra gauti elektroninį parašą bei atsidaryti banko sąskaitą. Taip pat steigiant įmonę elektroniniu būdu, procedūra yra lietuvių kalba. Šios aplinkybės lemia, kad užsieniečiams, norintiems įsteigti įmonę Lietuvoje, patiems tai padaryti sudėtinga ir dažniausiai yra reikalinga pagalba.
- Pagrindiniai iššūkiai, su kuriais susiduria startuoliai užsieniečiai:
 - Nėra parengtos vienos aiškos ir išsamios instrukcijos, ką ir kada startuoliai turi daryti, norintys įsteigti startuolį Lietuvoje ir tuo pagrindu gauti leidimą laikinai gyventi. Kiekviena institucija turi savo taisykles, bet pasigendama susistemintos ir aiškiai pateiktos informacijos vienoje vietoje.
 - Iki 2019 m. liepos 26 d. galiojo UTPĮ nuostata, jog leidimas laikinai gyventi startuolio pagrindu galėjo būti išduodamas tik dvejiems metams. Tiek pačių startuolių, tiek „Startup Lithuania“ teigimu, toks laikotarpis buvo nepakankamas startuoliams įsitvirtinti ir išvystyti savo veiklą. Priimtos UTPĮ pataisos numato, kad leidimas gyventi bus išduodamas metams ir galės būti pakeistas vieneriems metams du kartus (iš viso trys metai). Šis pakeitimas teigiamai vertinamas tiek pačių startuolių, tiek „Startup Lithuania“, tačiau svarbu paminėti, kad pagrindinė Lietuvos konkurentė – Estija – leidimą laikinai gyventi išduoda penkeriems metams.
- Kaip gerąją praktiką būtų galima paminėti akceleratorių fondus ir jų vykdomas akceleratorių programas. Akceleratorių fondų valdytojai užsienyje patys ieško potencialių startuolių – tokiu būdu startuoliai sužino apie Lietuvą, jos startuolių ekosistemą ir atvyksta savo verslą vystyti į Lietuvą. Taip pat užsienio startuoliai labai teigiamai atsiliepė apie „Startup Lithuania“ veiklą, operatyvią, profesionalią ir visapusišką pagalbą, kuri prisidėjo prie startuolių sprendimo persikelti į Lietuvą.

Europos migracijos tinklas (EMT) – tai Europos Komisijos, ES valstybių narių ir Norvegijos migracijos ekspertų tinklas, kurio tikslas rinkti, analizuoti ir dalintis naujausia, objektyvia, patikima ir palyginama informacija apie migraciją ir prieglobstį siekiant prisidėti prie Europos Sąjungos politikos formavimo ir visuomenės informavimo šiose srityse.

Lietuvoje EMT Nacionalinio informacijos centro (NIC) funkcijas LR Vyriausybės nutarimu vykdo Tarptautinės migracijos organizacijos (TMO) Vilniaus biuras glaudžiai bendradarbiaudamas su LR vidaus reikalų ministerija, Migracijos departamentu bei Valstybės sienos apsaugos tarnyba. EMT NIC bendradarbiauja ir su kitomis vyriausybėmis ir nevyriausybėmis institucijomis, dirbančiomis migracijos srityje.
